

Notat,
Støttekomiteen for Vest-Sahara, 13. oktober 2016

Omtalen av Vest-Sahara i UD-publikasjonen 'Aktuelle FN-spørsmål'

Hvert år utgir UD publikasjonen «Aktuelle FN-spørsmål», som redegjør for Norges posisjon i saker som skal opp i FNs generalforsamling

Nå finnes ikke lenger spørsmålet om avkolonisering av Vest-Sahara i den årlige publikasjonen. Men hvordan forholdt Norge seg tidligere til avkoloniseringen av Vest-Sahara i FNs generalforsamling i disse dokumentene?

Fra FNs 31. generalforsamling i 1976 til 54. generalforsamling i 1999 var avkoloniseringen av territoriet grundig behandlet i UD-publikasjonen. Dokumentet gikk under disse årene under tittelen «Aktuelle spørsmål».

Fra 1976 til 1997 var spørsmålet behandlet i generalforsamlingens fjerde komite, avkoloniseringskomiteen. De nordiske land hadde fram til 90-tallet vekslet mellom å sitte i komiteen, der Norge hadde sist sete i 1991. I 1998 og 1999 var spørsmålet behandlet i plenum.

Da dagsordenpunktet ble flyttet tilbake til fra plenum til fjerdekomiteen i år 2000, forsvant imidlertid omtalen av konflikten fra UDs publikasjon. Siden den gang har det ikke vært spor av Vest-Sahara i UD-publikasjonen.

Norge omtalte Marokkos og Mauritanias «okkupasjon» av Vest-Sahara når saken var oppe i plenum i 1998 og 1999. Fra og med 1982 til og med 1997 omtales Vest-Sahara som annektert.

www.vest-sahara.no

Innhold

FNs 31. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1976.....	3
FNs 32. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1977.....	5
FNs 33. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1978.....	6
FNs 34. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1979.....	7
FNs 35. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1980.....	10
FNs 36. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1981.....	12
FNs 37. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1982.....	14
FNs 38. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1983.....	17
FNs 39. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1984.....	21
FNs 40. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1985.....	24
FNs 41. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1986.....	28
FNs 42. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1987.....	32
FNs 43. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1988.....	36
FNs 44. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1989.....	40
FNs 45. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1990.....	45
FNs 46. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1991.....	50
FNs 47. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1992.....	55
FNs 48. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1993.....	59
FNs 49. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1994.....	64
FNs 50. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1995.....	68
FNs 51. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1996.....	72
FNs 52. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1997.....	75
FNs 53. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1998.....	79
FNs 54. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1999.....	80

FNs 31. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1976

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse. Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer deriblant Norge (fra 1976) som har et av vise-formannsvervene i komitéen. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Etter at de portugisiske kolonier oppnådde selvstendighet i 1974 og 1975, er en vesentlig del av kolonisystemet avskaffet. Det folkerikeste koloniområde i 1976 er Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det er særlig disse små territorier som Kolonikomitéen befatter seg med i dag.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

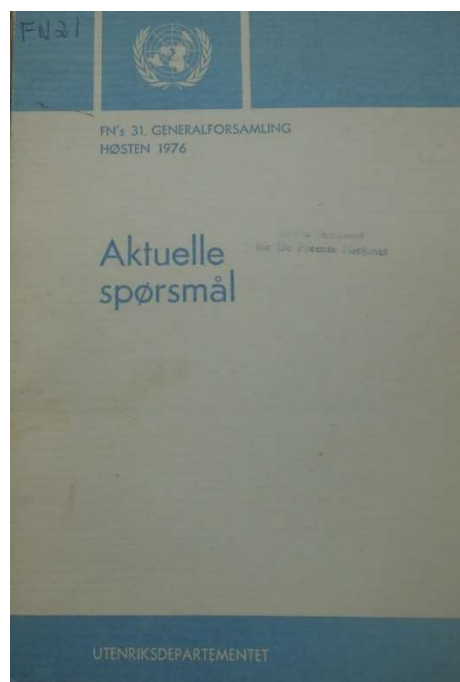
Den aktuelle situasjon

De kolonispørsmål som sto i forgrunnen under Generalforsamlingen høsten 1975 var først og fremst Sør-Rhodesia og Namibia. Andre kolonier det også sto sterk strid om var Øst-Timor, Spansk Sahara, Fransk Somaliland. Dessuten i noen mindre grad Belize, Falklandsøyene, Gibraltar og Guam. De samme spørsmål ventes å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

[...]

2. Spansk Sahara – «Den demokratiske Sahara-republik, RASD»

Spansk Sahara har lenge vært et stridsspørsmål mellom Spania på den ene side og Marocco, Mauretania og Algerie på den annen. I 1974 besluttet Generalforsamlingen å forelegge spørsmålet for Haag-domstolen som 16. oktober 1975 konkluderte at det hadde eksistert visse legale bånd både til Marocco og Mauritania, men at disse bånd ikke tilsa noe historisk suverenitetskrav.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1976.pdf>

Under bilaterale forhandlinger mellom Spania, Marocco og Mauritania ble det oppnådd enighet 14. november 1975 om at Spania skulle trekke seg ut av området 28. februar 1976 mot kompensasjon for sine betydelige investeringer. Området er nå besatt av Marocco, men det finnes en forståelse for deling med Mauretania.

Algerie har støttet opp om frigjøringsbevegelsen Polisario Front, som erklærte Vest-Sahara uavhengig 27. februar 1976. På OAU's Ministerrådsmøte i februar var 21 av 47 medlemmer for anerkjennelse av Polisario, mens 12 land støttet Maroccos og Mauretania's krav.

OAU stilte deretter medlemslandene fritt i anerkjennelsesspørsmålet. I tillegg til Algerie skal 8 land ha anerkjent Polisario (Algerie, Madagaskar, Burundi, Benin, Angola, Mosambik, Guinea-Bissau, Tanzania og Nord-Korea).

Det er uklart hva som ble besluttet under OAU's Ministerrådsmøte i juli 1976. Partenes standpunkter synes uendret.

FN's generalforsamling vedtok to resolusjoner om Spansk Sahara. Den ene fremmet av Senegal og den andre av Tanzania, støttet av de fleste afrikanske land sør for Sahara.

Norsk holdning

Norge avsto på det senegalske forslag (56-42-34) og stemte for det «afrikanske» (88-0-41) som ble ansett å bekrefte prinsippet om selvbestemmelse samtidig som det ikke utelukket full uavhengighet eller en annen ordning. De øvrige nordiske land støttet likeledes det «afrikanske» forslag og avsto på det senegalske bortsette fra Danmark som stemte for begge.

Sikkerhetsrådet vedtok 22. oktober 1975 å be generalsekretær Waldheim om å innlede konsultasjoner med partene. Sveriges FN-ambassadør Rydbeck ble utnevnt som generalsekretærens representant. Han foretok en reise i februar til området og en nytt besøk til Algerie i mars hovedproblemet om spørsmålet om kontakt med Polisario. Etter at sik kontakt ble arrangert ønsket i Marocco noe besøk av Rydbeck.

Det er ventet av partenes standpunkt under høstens generalforsamling vil bli uendret.

FNs 32. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1977

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse. Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer deriblant Norge (fra 1976) som har et av vise-formannsvervene i komitéen. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

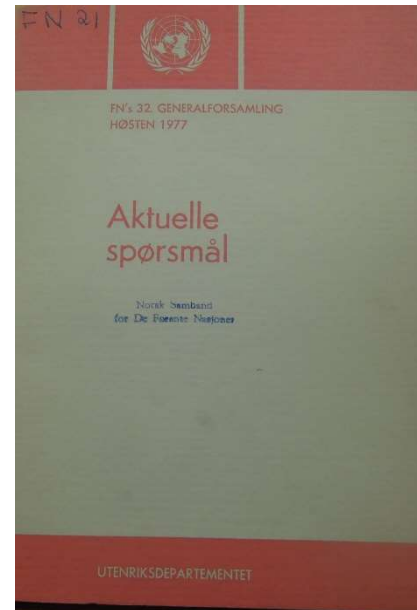
Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Etter at de portugisiske kolonier oppnådde selvstendighet i 1974 og 1975, er en vesentlig del av kolonisystemet avskaffet. Det folkerikeste koloniområde i 1976 er Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbygger. Det er særlig disse små territorier som Kolonikomitéen befatter seg med i dag.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

Den aktuelle situasjon

De kolonispørsmål som sto i forgrunnen under Generalforsamlingen høsten 1976 var først og fremst Sør-Rhodesia og Namibia. Andre kolonier det også sto sterk strid om var Øst-Timor, Spansk Sahara, Fransk Somaliland. Dessuten i noen mindre grad Belize, Falklandsøyene, Gibraltar og Guam. De samme spørsmål ventes å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1977.pdf>

FNs 33. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1978

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

(jfr. St.meld. nr 13 (1978-1979) s. 152-161)

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse. Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge var medlem av komitéen i tidsrommet 1976/1977 og innehadde da et av viseformannsvervene. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

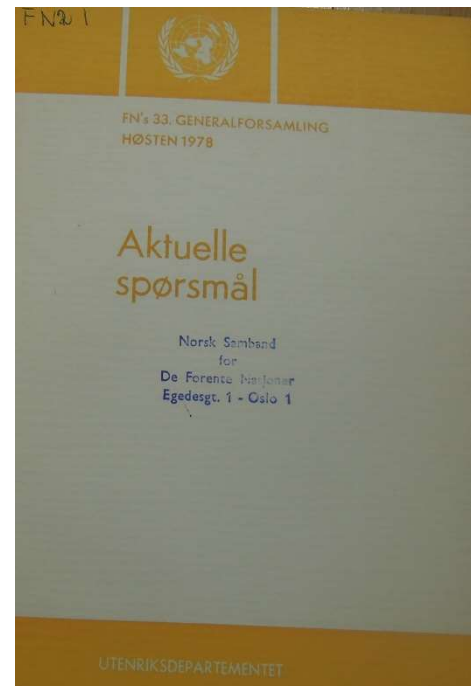
Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Etter at de portugisiske kolonier oppnådde selvstendighet i 1974 og 1975, er en vesentlig del av kolonisystemet avskaffet. Det folkerikeste koloniområde i 1976 er Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det er særlig disse små territorier som Kolonikomitéen befatter seg med i dag.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

Den aktuelle situasjon

De kolonispørsmål som sto i forgrunnen under Generalforsamlingen høsten 1977 var først og fremst Sør-Rhodesia og Namibia. Andre kolonier det også sto sterk strid om var Øst-Timor, Spansk Sahara, Fransk Somaliland. Dessuten i noen mindre grad Belize, Falklandsøyene, Gibraltar og Guam. De samme spørsmål ventes å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1978.pdf>

FNs 34. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1979

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

(jfr. St.meld. nr 101 (1978-1979) s. 169-175)

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse. Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge var medlem av komitéen i tidsrommet 1976/1977 og innehadde da et av viseformannsvervene. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Etter at de portugisiske kolonier oppnådde selvstendighet i 1974 og 1975, er en vesentlig del av kolonisystemet avskaffet. Det folkerikeste koloniområde i 1976 er Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selvstyrte områder står ovenfor.

Den aktuelle situasjon

De kolonispørsmål som sto i forgrunnen under Generalforsamlingen høsten 1978 var først og fremst Sør-Rhodesia og Namibia. Det sto ellers strid om Vest-Sahara og Øst-Timor. Med enkelte unntak ble de mindre koloniområder under 33. generalforsamling ikke gjenstand for mer omfattende drøftinger. De ovennevnte spørsmål ventes også å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

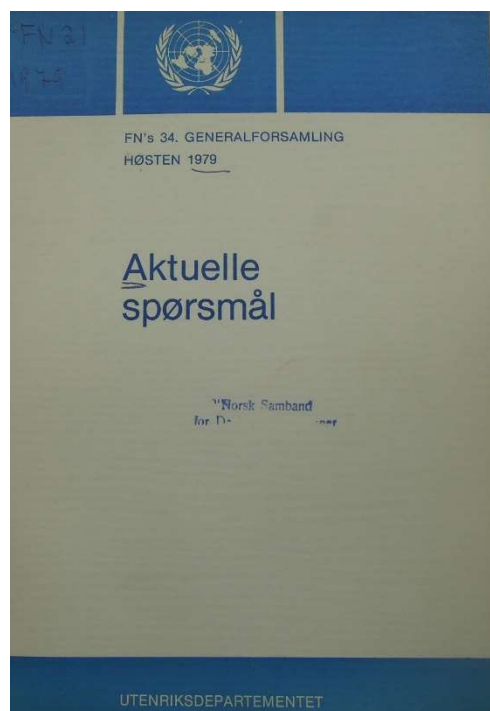
Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

[...]

- b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk

(Jfr. St.Mld. nr. 101 (1978-1979) s. 170)

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1979.pdf>

Vest-Sahara, som tidligere gikk under betegnelsen Spansk Sahara, var spansk koloni frem til 1976. Siden Marokko fikk sin selvstendighet i 1956, har landet gjort krav på den nordlige del av området. Også Mauretania har fremsatt territorielle krav i sør, mens Algerie siden 1974 har gått inn for selvstyre for hele Vest-Sahara.

Etter anmodning fra Generalforsamlingen avga Den internasjonale domstol i oktober 1975 en uttalelse som slo fast at det hadde eksister visse legale bånd til Marokko og Mauretania, men at disse bånd ikke tilsa noe historisk suverenitetskrav.

I november 1975 sluttet Spania en avtale med Marokko og Mauretania, og overlot området til disse to stater fra 28. februar 1976. Den nye grense mellom Marokko og Mauretania ble trukket opp ved en overenskomst av 14. april 1976. Av den tidligere kolonien overtok Marokko ca. 2/3, mens 1/3 tilfalt Mauretania.

Den Demokratiske Arabiske Sahara-republikk (RASD) ble proklamert som selvstendig stat 27. februar 1976 og gjør krav på hele det tidligere Spansk Sahara. Den er hittil blitt anerkjent av 20 land i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Polisario som ble startet i 1973, er Sahara-republikkens frigjøringsfront. Polisario har med algerisk og delvis libysk støtte drevet geriljavirksomhet i Vest-Sahara og i Mauretania og Marokko. I den seneste tid har kamphandlinger blusset opp, særlig på marokkansk område. Algerie og Marokko har gjensidig beskyldt hverandre for aggresjon. Polisario har også hevet våpenhvilen med Mauretania, som har vært i kraft siden juli 1978. Polisario hevder å ha kontroll overs størstedelen av Vest-Sahara, med unntak av de større byer og fosfatgruvene i nord, samt områder i Sør-Marokko.

Mauretania har erklært seg villig til å vurdere mulige tilgak for å gjennomføre selvbestemmelse i Vest-Sahara og ha en dialog med Polisario om dette. Også den tidligere kolonimakt Spania har undertreket av Polisario som en politisk realitet og fjerde part i konflikten bør delta i eventuelle fredsdrøftelser. På marokkansk side frykter en for at et selvstendig Vest-Sahara vil bli rominert av Algerie og dermed true Marokkos sørflanke. Også herredømmet over fosfatforekomstene i Vest-Sahara spiller en viktig rolle for den marokkanske holdning.

De forsøk som har vært gjort for å komme frem til en OAU-løsning på konflikten har hittil ikke ført frem. På OAUs toppmøte i Khartoum i juli 1978 ble det besluttet å nedsette en «visemannskomiteé» bestående av statssjefene for Nigeria, Mali, Elfenbenskysten, Guinea og Sudan. «Visemannskomiteén»s forslag om våpenhvile og en oppfordring til partene om å avholde en folkeavstemning under internasjonal kontroll om Vest-Saharas framtid ble på OAUs ministerrådsmøte i Monrovia i juli 1979 vedtatt med et knepent 2/3 flertall.

FNs Generalforsamling har i mange år hatt Vest-Sahara-spørsmålet på sin dagsorden og har regelmessig slått fast at resolusjon 1514 (XV) om kolonifolkenes rett til selvbestemmelse har gyldighet for Vest-Sahara. Så tidlig som i 1967 vedtok Generalforsamlingen (Res. 2354 XXII) at lokalbefolkningen ved en folkeavstemning skulle avgjøre sin fremtid.

På 33. generalforsamling ble det vedtatt to konkurrerende resolusjoner om Vest-Sahara. Det ene (pro-algerisk) henviser til Kolonierklæringen og bekrefter Vest-Saharas rett til selvbestemmelse og uavhengighet. Det andre (pro-marokkansk) henviser i realiteten til behandlingen av Vest-Sahara-spørsmålet til OAUs meglingsinstanser.

Norges holdning

Norge stemte for både det pro-algeriske (90-10-39) og det pro-marokkanske (66-30-40) forslag.

Det har vært en hovedlinje for Norge at konflikter i Afrika bør løses av de afrikanske land selv, eventuelt gjennom OAU, og at en bør tilstrebe å unngå at slike konflikter utvides ved at stormakter trekkes inn. Fra norsk side er det støtte til resolusjonstekster som betoner viktigheten av befolkningens rett til selvbestemmelse. Norge har samtidig søkt å unngå en stemmegivning som kan oppfattes som støtte til en av partene i konflikten. En varig løsning på Vest-Sahara-konflikten forutsetter etter norsk oppfatning at både Marokko, Algerie og Mauretania mener å kunne leve med den.

FNs 35. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1980

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

(jfr. St.meld. nr 66 (1979-1980) s. 12)

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse. Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge var medlem av komitéen i tidsrommet 1976/1977 og innehadde da et av viseformannsvervene. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

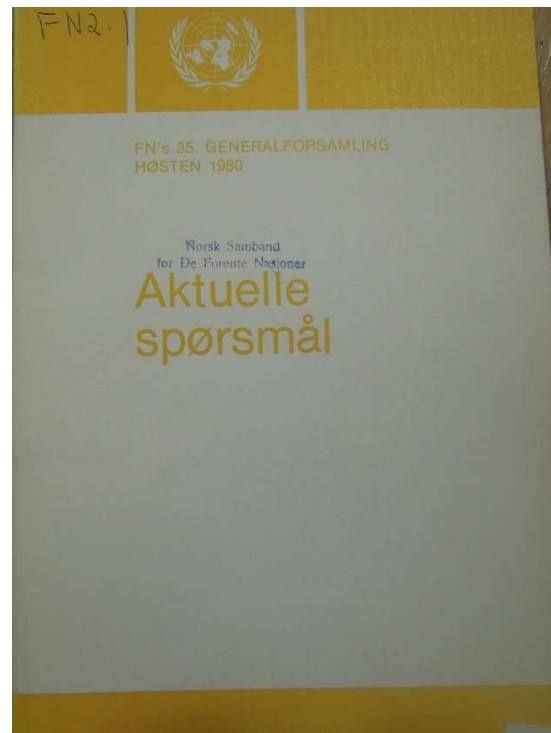
Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Etter at de portugisiske kolonier oppnådde selvstendighet i 1974 og 1975, er en vesentlig del av kolonisystemet avskaffet. Det folkerikeste koloniområde har vært Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner som fikk sin uavhengighet 17. april 1980. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbygger. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor.

Den aktuelle situasjon

De kolonispørsmål som sto i forgrunnen under 34. Generalforsamling var først og fremst Sør-Rhodesia og Namibia. Det sto ellers strid om Vest-Sahara og Øst-Timor. Med enkelte unntak ble de mindre koloniområder under 34. generalforsamling ikke gjenstand for mer omfattende drøftinger. De ovennevnte spørsmål med unntak av Zimbabwe (tidligere Sør-Rhodesia) ventes også å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1980.pdf>

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

FNs generalforsamling har i mange år hatt Vest-Sahara, et tidligere spansk koloniområde som det i dag gjøres krav på av henholdsvis Marokko og frigjøringsbevegelsen Polisario, støttet av Algerie, på sin dagsorden, og har regelmessig slått fat at selvbestemmelse har gyldighet for Vest-Saharas. Så tidlig som i 1967 vedtok Generalforsamlingen (Res 2354 (XXII)) at lokalbefolkningen ved folkeavstemning skulle avgjøre sin fremtid.

På OAU's ministerrådsmøte i juli 1979 ble det fremlagt en rapport utarbeidet av en «visemannskomite» bestående av Nigeria, Mali, Elfenbenskysten, Guinea og Sudan. Rapporten fastslo at folket i Vest-Sahara ikke hadde hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det ble derfor anbefalt at det ble holdt en folkeavstemning for å avgjøre hvorvidt befolkningen ønsket full uavhengighet eller opprettholdelse av status quo. OAU's toppmøte sluttet seg senere til rapporten hvis anbefalinger også fikk sin tilslutning på toppmøtet av de alliansefriland i Havanna sensommeren 1979.

Den 34. generalforsamling vedtok med stemmetallene 83-5-43 et resolusjonsforslag fremlagt av Algerie og enkelte andre land om Vest-Sahara. Norge avsto sammen med de vestlige land med unntak av Finland, Sverige og Østerrike som stemte for. Marokko stemte mot.

I den norske stemmeforklaring erkjente man FNs kolonierklærings gyldighet hva angår Vest-Sahara og støttet OAU's vedtak i saken. Man fant imidlertid at resolusjonen prejudiserte den fredsprosess som var forutsatt av OAU, og at den syntes å favorisere den ene part i saken.

Utviklingen i Vest-Sahara-spørsmålet under 34. generalforsamling, har vist at Marokko er blitt mer isolert i Vest-Sahara-spørsmålet, ikke minst fordi landet nå også har anerkjent den del av Vest-Sahara som Mauretania tidligere har gjort krav på.

FNs 36. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1981

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Koloni-spørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

(jfr. St.meld. nr 61 (1980-1981) s. 13)

Generalforsamlingens 4. Komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 XV) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge var medlem av komitéen i tidsrommet 1976/1977 og innehadde da et av viseformannsvervene. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

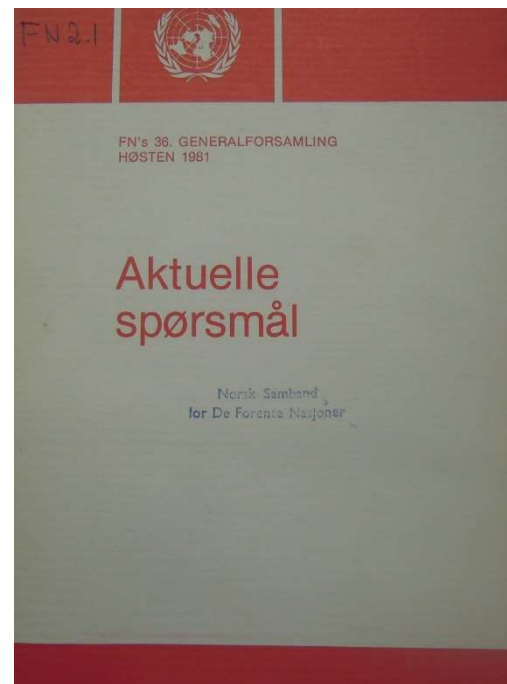
Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært til drøftelse i Kolonikomitéen. Det folkerikeste koloniområdet har vært Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner som fikk sin uavhengighet 17. april 1980. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor.

Den aktuelle situasjon

35. Generalforsamling vedtok på line med foregående år to resolusjoner som slo fast de generelle retningslinjer for FNs befatning med de gjenværende kolonier. I tillegg ble det også vedtatt et nytt handlingsprogram for FNs befatning med avkoloniseringen i anledning 20-årsjubileet for vedtakelsen av FNs kolonierklæring. De to mest kontroversielle kolonispørsmål på 35. Generalforsamling var Vest-Sahara- og Øst-Timor-spørsmålet. Ovennevnte spørsmål samt Namibia-spørsmålet ventes å komme i forgrunnen under høstens Generalforsamling.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1981.pdf>

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

FNs generalforsamling har i mange år hatt Vest-Sahara, et tidligere spansk koloniområde som det i dag gjøres krav på av henholdsvis Marokko og frigjøringsbevegelsen POLISARIO, støttet av Algerie, på sin dagsorden, og har regelmessig slått fat at selvbestemmelse har gyldighet for Vest-Saharas. Så tidlig som i 1967 vedtok Generalforsamlingen (Res 2354 (XXII)) at lokalbefolkningen ved folkeavstemning skulle avgjøre sin fremtid.

På OAU's ministerrådsmøte i juli 1979 ble det fremlagt en rapport utarbeidet av en «visemannskomiteé» bestående av Nigeria, Mali, Elfenbenskysten, Guinea og Sudan. Rapporten fastslo at folket i Vest-Sahara ikke hadde hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det ble derfor anbefalt at det ble holdt en folkeavstemning for å avgjøre hvorvidt befolkningen ønsket full uavhengighet eller opprettholdelse av status quo. OAU's toppmøte sluttet seg senere til rapporten hvis anbefalinger også fikk sin tilslutning på toppmøtet av de alliansefriland i Havana sensommeren 1979.

Vismannskomiteen fremla en ny rapport til OAU's toppmøte i Freetown i juli 1980. Toppmøtet vedtok at komiteen skulle fortsette sitt arbeid med sikte på å finne fram til en fredelig løsning på konflikten.

På OAU's toppmøte i Nairobi i juni 1981, deltok Marokkos kong Hassan for første gang på 9 år han fremla et forslag der Marokko sa seg villig til i prinsippet godta OAU's opplegg, d.v.s inngåelse av våpenhvile og gjennomføring av en internasjonalt overvåket folkeavstemning i området. Selv om talsmenn for Polisario umiddelbart karakteriserte forslaget som uakseptabelt, ble Marokkos forslag generelt sett mottatt med forsiktig optimisme. Det gjenstår imidlertid en rekke vanskelige spørsmål som må avklares før planen eventuelt kan bli gjennomført, bl.a. hvor mange som skal ha være stemmeberettiget. (Marokko har under henvisning til siste spanske folketelling antydnet ca. 80 000, Polisario hevder at befolkningen er på over en million.)

Den 35. Generalforsamling vedtok med stemmetallene 88-8-43 et resolusjonsforslag fremlagt av Algerie. Norge avsto sammen med de vestlige land med unntak av Finland og Sverige som stemte for. I den norske stemmeforklaring ble det fremholdt at Norge støttet prinsippet om selvbestemmelse slik det er nedfelt i kolonierklæringen. Man støttet også OAU's anstrengelser på å finne en fredelig løsning, herunder forslaget om en folkeavstemning. Norges stemmegivning var bl.a. begrunnet med at resolusjonen kunne virke forstyrrende inn på den fredsprosess som det var lagt opp til innenfor OAU. Den nye utvikling i spørsmålet på OAU's siste toppmøte i Nairobi vil ventelig virke inn på sakens behandling under 36. Generalforsamling.

FNs 37. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1982

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

(jfr. St.meld. nr 44 (1981-1982) s. 14-15)

Generalforsamlingens 4. komité behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til

Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komiteen består av 25 medlemmer. Norge er valgt til medlem av komiteen i tidsrommet 1982/1983 og innehar ett av viseformannsvervene. Komiteen er samlet til møter 9

måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Det folkerikeste koloniområde har vært Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner som fikk sin uavhengighet 17. april 1980. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor.

Den aktuelle situasjon

Under 36. Generalforsamling var det tre spørsmål som sto i forgrunnen, henholdsvis spørsmålet om de gjenværende mindre koloniområder, Vest-Sahara-spørsmålet, samt Øst-Timor. På grunn av at Norge fra 1. januar 1982 skulle overta den tradisjonelle nordiske plass i FNs kolonikomite, hadde behandlingen av spørsmål om de mindre koloniområder særlig interesse. Resolusjoner om disse såkalte små territoriene (bl.a. Guam, Bermuda, Jomfruøyene og britiske vest-indiske øyer) har i de senere år vært vedtatt med stort flertall og uten særlig debatt.

Under 36. Generalforsamling ble imidlertid resolusjonsforslagenes tradisjonelle avsnitt om militære baser i koloniområdene gitt en mer kontroversiell utforming enn tidligere. I utkastene ble det således slått kategorisk fast at utenlandske militærbaser i seg selv utgjør et hinder for avkoloniseringen. Etter vestlig syn er dette en altfor kategorisk formulering, og det ble vist til en rekke eksempler – senest Belize (tidligere Britisk Honduras) – på at påstanden er faktisk gal dette syn ble også støttet av enkelte alliansefrie land, bl.a. Sri Lanka, og etter forslag fra bl.a. Danmark og Norge ble baseformuleringene endret tilbake til de tidligere konsensusformuleringer, slik at resolusjonene igjen kunne vedtas med stort flertall.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1982.pdf>

Forsøkene på å endre baseparagrafene, samt forslaget om at Puerto Rico-spørsmålet skal på dagorden for 37. Generalforsamling, representerer klare forsøk fra enkelte øst-europeiske land på å skape vansker for de vestlige land, spesielt De Forente Stater og Storbritannia. Disse fremstøt førte imidlertid ikke fram under 36. Generalforsamling, men vil ventelig bli gjentatt under 37. Et nytt element – som kan føre til økt press på vestlige land, spesielt da Storbritannia og USA, – er Falklandskonflikten og Falklandsøyenes fremtid som nok vil komme til å stå sentralt under kommende Generalforsamling.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika – var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte frigjøringsbevegelsen i området, POLISARIO (Frente Popular para la Liberacion de Saguia-el-Hamra y Rio de Oro), territoriet som selvstendig stat under navn av Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tæret for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk det en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, som innlemmet det som en marokkansk provins.

Marokko har militært maktet å kontrollere store deler av området, men POLISARIO, som er sterkt støttet i første rekke av Algerie og Libya, har vært i stand til å slå til ulike steder med stadig tyngre våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Inntil 35. Generalforsamling har det vært en voksende tilslutning til Algeries – og det vil si til POLISARIOs – standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) brukt mye tid på saken, uten at det lyktes å skape bevegelse i retning av en diplomatisk løsning. På OAUs toppmøte i Nairobi i fjor kom Marokko imidlertid med et utspill, som skapte en viss optimisme. Kong Hassan erklærte at han var rede til å godta at befolkningen i området fikk uttrykke sitt syn gjennom en kontrollert folkeavstemning.

OAU nedsatte en såkalt 'gjennomføringskomite' for å bistå partene med å sette resolusjonen ut i livet. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter gjensto. Bl.a. var det uenighet om hvem som var stemmeberettigede, om voteringstema og ikke minst skapte det vansker at Marokko avslo å forhandle med POLISARIO. Marokko mente den reelle motpart var Algerie.

Det skapte også en alvorlig krise da POLISARIO midt oppe i forhandlingsbestrebelsene rettet et nytt anslag mot marokkanske stillinger i området og erklærte at de ikke følte seg bundet av noe OAU-vedtak om våpenhvile.

Den store krise for OAU oppsto imidlertid i februar i år, da OAUs generalsekretær erklærte at Den demokratiske arabiske Sahara-republikk måtte anses som fullt medlem av OAU, etter at den var godkjent av 26 av OAUs 51 medlemmer. Han lot RASD ta sete under et ministermøte i Addis Abeba med den følge at 19 land forlot møtet i protest. OAU har siden vært helt handlingslammet pga. denne krisen, og når dette skrives, er et stadig uklart om det nært forestående OAU-toppmøtet i Tripoli (august 1982) overhodet vil bli beslutningsdyktig, da en rekke land truer med å boikotte det pga. striden om RASDs status.

Behandlingen av spørsmålet under FNs 36. Generalforsamling var ventet å skulle preges av at OAU hadde saken under en aktiv behandling som tilsa en avventende FN-holdning, men både Marokko og Algerie kom med sine resolusjonsforslag. Det marokkanske var riktignok bare en erklært støtte til OAU-vedtaket, mens det algirske utover dette fastslo befolkningens rett til selvbestemmelse og oppfordret til forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. Ved slike formuleringer atskilte forslaget seg på flere måter fra OAU-kompromisset.

Kenya, i egenskap av formann for OAU, søkte å få partene til å trekke sine resolusjonsforslag, men bare Marokko bøyde seg for denne henstilling og det først etter at det var blitt klart at Marokkos forslag ikke ville bli vedtatt i en tilfredsstillende form. Det algirske forslaget ble vedtatt med stemmetallene 73-7-54, hvilket innebar 15 færre ja-stemmer enn året før. Dette hadde en klar sammenheng med at flere land som tidligere hadde stemt positivt, denne gang valgte avståelse for ikke å skape vanskeligheter for bestrebelsene på å nå en løsning gjennom OAU. Norge avsto sammen med de fleste vestlige land. I en norsk stemmeforklaring ble det gitt støtte til prinsippet om selvbestemmelse. Av den grunn hilste man velkommen OAU-vedtaket om å holde en folkeavstemning i området. Den norske avståelse måtte sees i lys av ønsket om ikke å foregripe den fredsprosess som OAU hadde lagt opp til.

FNs 38. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1983

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 25 medlemmer. Norge er valgt til medlem av komitéen i tidsrommet 1982/1983 og innehar ett av viseformannsvervene. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomitéen. Det folkerikeste koloniområde har vært Sør-Rhodesia med en samlet befolkning på vel 6 millioner som fikk sin uavhengighet 17. april 1980. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor.

Den aktuelle situasjon

Under 37. Generalforsamling sto Falklands-spørsmålet i forgrunnen ved siden av de tradisjonelle spørsmål om de gjenværende mindre koloniområder, Vest-Sahara-spørsmålet, samt Øst-Timor.

Etter som Norge fra 1. januar 1982 innehar den tradisjonelle nordiske plass i FNs kolonikomite, hadde behandlingen av spørsmål om de mindre koloniområder særlig interesse. Resolusjoner om disse såkalte små territoriene (bl.a. Guam, Bermuda, Jomfruøyene og britiske vest-indiske øyer) har i de senere år vært vedtatt med stort flertall og uten særlig debatt.

Under 36. Generalforsamling ble imidlertid resolusjonsforslagenes tradisjonelle avsnitt om militære baser i koloniområdene gitt en mer kontroversiell utforming enn tidligere, men etter forslag fra bl.a. Danmark og Norge ble baseformuleringene endret tilbake til de tidligere konsensusformuleringer, slik at resolusjonene igjen kunne vedtas med stort flertall.

Under Kolonikomiteens sesjon forut for 37. Generalforsamling ble det besluttet at Komiteen selv skulle fremlegge forslag til konsensus – eller resolusjonsvedtak i Generalforsamlingen. En slik praksis var allerede etablert for andre av FNs organer som Namibiarådet og Anti-apartheid-komiteen. Hensikten var å effektivisere arbeidet med resolusjonsvedtakene under Generalforsamlingen.

Spørsmålet om administrasjonsmaktenes militære anlegg i de ikke-selvstyrte områdene forårsaket imidlertid også denne gang stor debatt. Særlig fra øst-europeisk side ble påstandene om at slike

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1983.pdf>

anlegg utgjorde en hindring for oppfyllelse av selvbestemmelsesretten gjentatt. Det lyktes blant annet etter innsats fra Norge og Australia som de to vestlige medlemmer av Komiteen, å få gjennomslag for en mer moderat formulering hvor man erkjente at kolonimaktens militærbaser *kunne* hindre gjennomføringen av Kolonierklæringen og at slike baser ikke måtte hindre befolkningen i å utøve selvbestemmelsesretten. Dette ble også utfallet av behandlingen av disse spørsmål under 37. Generalforsamling.

Norsk holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett.

b) Vest-Shara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika. Befolkningen er meget usikkert anslått til om lag 70 000 – 80 000, hvorav en betydelig del er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte frigjøringsbevegelsen i området, POLISARIO (Frente Popular para la Liberacion de Saguia-el-Hamra y Rio de Oro), territoriet som selvstendig stat under navn av Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tæret for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk det i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, som innlemmet det som en marokkansk provins.

Marokko har militært maktet å kontrollere store deler av området. POLISARIO, som er sterkt støttet i første rekke av Algerie og Libya, har vært i stand til å slå til ulike steder med stadig tyngre våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Inntil 37. Generalforsamling har det vært en voksende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) brukt mye tid på saken for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en egen «vismannsomité» bestående av statssjefene i 5 afrikanske land. På OAU's toppmøte i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at han på visse vilkår var rede til å godta OAU's anbefalinger om våpenhvile og at befolkningen i området fikk uttrykke sitt syn på Vest-Saharas framtid gjennom en internasjonalt overvåket folkeavstemning.

OAU nedsatte en såkalt «gjennomføringskomité» med deltakelse av 7 afrikanske eland for å bistå partene med å sette resolusjonen ut i livet. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter gjensto. Bl.a. var det uenighet om voteringstema og hvem som var stemmeberettiget. Det skapte også vanskeligheter at Marokko avslo å forhandle eller ha noe som helst med Polisario å gjøre.

Etter marokkansk syn er Algerie den reelle motpart. Algerie for sin del holder fast ved at konflikten må finne sin løsning gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I februar 1983 ble det for øvrig innledet direkte forhandlinger mellom Marokko og Algerie bl.a. om Vest-Sahara-spørsmålet. Dette kan bety svekket algiersk støtte til POLISARIO. Libya synes å ha overtatt Algeries posisjon som POLISARIOS politisk og diplomatisk viktigste støttespiller og leverandør av våpen og utstyr. 54 land har til nå anerkjent RASD, de fleste i Afrika og Asia.

På utenriksministermøtet i Addis Abeba i februar 1982 tillot OUA's generalsekretær Kodjo en delegasjon fra POLISARIO å ta sete som fullt medlem av OAU på vegne av Den demokratiske arabiske Sahara-republikken. Generalsekretærens beslutning fant sted under henvisning til at 26 av OAU's 50 medlemsland hadde anerkjent RASD. Dette førte til at 19 land forlot møtet i protest. Et tyvetalls land, deriblant Marokko, har siden boikottet organisasjonen. Striden om RASD's medlemskap i OAU har bidratt til å lamme organisasjonens virksomhet og har vært hovedårsaken til at OAU's 19. toppmøte ennå ikke har kommet i stand, etter to mislykkete forsøk i Tripoli 1982. Et tredje forsøk – i Addis Abeba – førte fram idet POLISARIO unnlot å innta sin plass.

Behandlingen av Vest-Sahara-spørsmålet på FNs 37. Generalforsamling fulgte i store trekk samme mønster som fjorårets. Algerie og Marokko fremla hvert sitt resolusjonsutkast. Det marokkanske forslag var kort og innebar en støtte til OAU-vedtaket. Også det algierske forslaget ga OAU-vedtaket sin tilslutning, men inneholdt i tillegg en oppfordring til forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO foruten å slå fast befolkningens rett til selvbestemmelse. Også på andre vesentlige punkter adskilte det algierske forslag seg fra OAU-vedtaket, slik at det ikke kunne godtas fra marokkansk side. Det algierske resolusjonsutkast var utarbeidet i samråd med POLISARIO og hadde et tyvetalls medforslagsstillere.

Etter at Algerie hadde fremsatt flere endringsforslag til det marokkanske utkastet, ble dette trukket tilbake. Kenya, i egenskap av formann for OAU, introduserte på vegne av den afrikanske gruppen en praktisk talt identisk tekst. Denne ble vedtatt med konsensus. Det algierske forslaget ble vedtatt med stemmetallene 74-12-55. Norge avsto sammen med de fleste vestlige land. I en norsk stemmeforklaring ble det gitt støtte til prinsippet om selvbestemmelse og OAU's bestrebelser på å finne en fredelig løsning på konflikten. Det ble uttrykt sterk støtte til forslaget om å avholde folkeavstemning i området. Avståelsen på det algierske forslag ble begrunnet ut fra ønsket om ikke å foregripe den fredsprosess som OAU hadde lagt opp til.

Den aktuelle situasjon

Den nye utvikling i Vest-Sahara-spørsmålet etter OAU-toppmøtet i Addis Abeba og tilnærmingen mellom Algerie og Marokko vil ventelig virke inn på sakens behandling under 38. Generalforsamling.

Den store krise for OAU oppsto imidlertid i februar i år, da OAU's generalsekretær erklærte at Den demokratiske arabiske Sahara-republikk måtte anses som fullt medlem av OAU, etter at den var godkjent av 26 av OAU's 51 medlemmer. Han lot RASD ta sete under et ministermøte i Addis Abeba med den følge at 19 land forlot møtet i protest. OAU har siden vært helt handlingslammet pga. denne krisen, og når dette skrives, er et stadig uklart om det nært forestående OAU-toppmøtet i Tripoli (august 1982) overhodet vil bli beslutningsdyktig, da en rekke land truer med å boikotte det pga. striden om RASD's status.

Behandlingen av spørsmålet under FNs 36. Generalforsamling var ventet å skulle preges av at OAU hadde saken under en aktiv behandling som tilsa en avventende FN-holdning, men både Marokko og

Algerie kom med sine resolusjonsforslag. Det marokkanske var riktignok bare en erklært støtte til OAU-vedtaket, mens det algirske utover dette fastslo befolkningens rett til selvbestemmelse og oppfordret til forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. Ved slike formuleringer atskilte forslaget seg på flere måter fra OAU-kompromisset.

Kenya, i egenskap av formann for OAU, søkte å få partene til å trekke sine resolusjonsforslag, men bare Marokko bøyde seg for denne henstilling og det først etter at det var blitt klart at Marokkos forslag ikke ville bli vedtatt i en tilfredsstillende form. Det algirske forslaget ble vedtatt med stemmetallene 73-7-54, hvilket innebar 15 færre ja-stemmer enn året før. Dette hadde en klar sammenheng med at flere land som tidligere hadde stemt positivt, denne gang valgte avståelse for ikke å skape vanskeligheter for bestrebelsene på å nå en løsning gjennom OAU. Norge avsto sammen med de fleste vestlige land. I en norsk stemmeforklaring ble det gitt støtte til prinsippet om selvbestemmelse. Av den grunn hilste man velkommen OAU-vedtaket om å holde en folkeavstemning i området. Den norske avståelse måtte sees i lys av ønsket om ikke å foregripe den fredsprosess som OAU hadde lagt opp til.

FNs 39. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1984

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 25 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen. Norge var således medlem av komitéen i 1982/1983. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 103), utdannelsemuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 105 og 106) og FNs særorganisasjoners bidrag til avkoloniseringsprosessen (dagsordenspkt 104).

Den aktuelle situasjon

Under 38. Generalforsamling var det, som i de foregående år, flest innlegg under dagsordenspunkt 103, utenlandske økonomiske interesser som hindrer avkoloniseringen. Debatten var rutinepreget og bragte lite nytt. Det internasjonale pengefondets (IMF) lån til Sør-Afrika i november 1983 som var et hovedtema i mange innlegg under 37. Generalforsamling ble også tatt opp og sterkt kritisert av en rekke land under 38. Generalforsamling.

Behandlingen av de såkalte småområdene foregikk uten særlig debatt. Den eneste sak det knyttet seg en viss spenning til, var behandlingen av den britiske øya St.Helena. Generalforsamlingen har i en årrekke fattet et ukontroversielt vedtak om St.Helena, men forut for 38. Generalforsamling hadde Kolonikomiteen vedtatt en anbefaling til Generalforsamlingen om St.Helena som omtalte den britiske militærbasen på Ascension-øya. I vedtaket het det bl.a. at slike anlegg ikke måtte være et hinder for gjennomføringen av FNs Kolonierklæring. Henvisningen til Ascension hadde sin bakgrunn i britenes bruk av militærbasen under Falklandskrigen. De vestlige land med unntak av Spania og Portugal gikk imot å inkludere uttalelsen om Ascension. I en felles nordisk stemmeforklaringen ble det hevdet at uttalelsen ikke hørte hjemme i vedtaket om St.Helena ettersom øya ikke er del av St.Helena eller på

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1984.pdf>

anen måte kan sies å tilhøre St.Helena. Det ble pekt på den betydelige geografiske avstand mellom øyene. Det ble også pekt på det forhold at FNs Kolonierklæring som er blitt 4. komites arbeidsgrunnlag, henvender seg til *befolkningen* i ikke-selvstyrte områder og ikke områdene i seg selv. Ascension har ingen egen, bofast befolkning. Kolonierklæringen kunne derfor ikke sies å ha anvendelse for Ascension. 4. komite og Generalforsamlingens plenum fastholdt imidlertid Kolonikomiteens vedtak.

Foruten de såkalte småområdene har Øst-Timor og Vest-Sahara vært sentrale spørsmål i 4. komite. Øst-Timor-spørsmålet ble etter konsultasjoner mellom de berørte land og i samråd med FNs Generalsekretær ikke tatt opp under 39. Generalforsamling.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i Kolonierklæringen.

b) Vest-Shara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika. Befolkningen er meget usikkert anslått til om lag 70 000 – 80 000, hvorav en betydelig del er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte frigjøringsbevegelsen i området, POLISARIO (Frente Popular para la Liberacion de Saguia-el-Hamra y Rio de Oro), territoriet som selvstendig stat under navn av Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tæret for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk det i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, som innlemmet det som en marokkansk provins.

Marokko har militært maktet å kontrollere store deler av området. POLISARIO, som er sterkt støttet i første rekke av Algerie og Libya, har vært i stand til å slå til ulike steder med stadig tyngre våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Inntil 37. Generalforsamling har det vært en voksende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) brukt mye tid på saken for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en egen «vismannskomite» bestående av statssjefene i 5 afrikanske land. På OAU's toppmøte i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at han på visse vilkår var rede til å godta OAU's anbefalinger om våpenhvile og at befolkningen i området fikk uttrykke sitt syn på Vest-Saharas framtid gjennom en internasjonalt overvåket folkeavstemning.

OAU nedsatte en såkalt «gjennomføringskomité» med deltakelse av 7 afrikanske land for å bistå partene med å sette resolusjonen ut i livet. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter gjensto. Bl.a. var det uenighet om voteringstema og hvem som var stemmeberettiget. Det skapte også vanskeligheter at Marokko avsto å forhandle eller ha noe som helst med Polisario å gjøre.

Etter marokkansk syn er Algerie den reelle motpart. Algerie for sin del holder fast ved at konflikten må finne sin løsning gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I februar 1983 ble det forøvrig innledet direkte forhandlinger mellom Marokko og Algerie om bl.a. Vest-Sahara-spørsmålet. Dette kan bety svekket algiersk støtte til POLISARIO. Libya synes å ha overtatt Algeries posisjon som POLISARIOS politisk og diplomatisk viktigste støttespiller og leverandør av våpen og utstyr. 54 land har til nå anerkjent RASD, de fleste i Afrika og Asia.

Den aktuelle situasjon

Under 38. Generalforsamling la Algerie sammen med en rekke medforslagsstillere fram et resolusjonsforslag som inneholdt ord for ord vedtaket fra OAU-toppmøtet i Addis Abeba 6.-12. juni 1983. Vedtaket minner om Kong Hassans løfte om å avholde en folkeavstemning i området, det beordrer iverksettelseskomiteen til å møtes så raskt som mulig for i samarbeid med partene i konflikten, å utarbeide detaljene for en våpenhvileavtale og avholdelsen av en folkeavstemning. Det anmoder FN om, sammen med OAU, å opprette en fredsbevarende styrke som kan stasjoneres i Vest-Sahara så lenge folkeavstemningen pågår. I en egen paragraf nevnes partene ved navn, Marokko og Polisario, og de oppfordres til å inngå i direkte forhandlinger med sikte på våpenhvile og avholdelse av folkeavstemning.

Marokko var lite tilfreds med at vedtaket som var fattet ved konsensus i OAU med sterke reservasjoner fra marokkansk side (fordi Polisario var nevnt), skulle endosseres i FN. Marokko la derfor, sammen med enkelte andre afrikanske land, fram et alternativt forslag som kun refererte til OAU-vedtaket og som la særlig vekt på Kong Hassans løfte om å avholde folkeavstemning. Det ble imidlertid fremlagt endringsforslag som nok ville bli vedtatt, men som samtidig ville gjøre teksten uakseptabel sett fra forslagsstillernes side. Det marokkanske forslaget ble derfor trukket tilbake.

Det algirske forslaget ble vedtatt med konsensus.

Norges holdning

- Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD.
- Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk/arabisk problem som bør løses av disse land selv.
- Norge og et flertall av de vestlige land har derfor i FNs Generalforsamling tidligere avstått ved avstemningen over de fremlagte resolusjonsforslag, ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten under 38. Generalforsamling stemte imidlertid disse tidligere nøytrale land for det algirske forslag i og med at dette ikke representerte annet enn et OAU-vedtak fattet ved konsensus.
- Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om folkeavstemning i Vest-Sahara. Norge støtter likeledes OAUs bestrebelser på å finne en fredelig løsning.

FNs 40. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1985

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- c) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

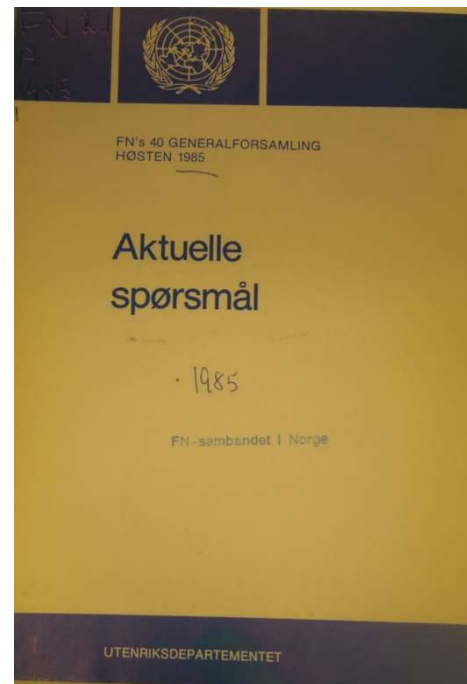
Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 25 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen. Norge var således medlem av komitéen i 1982/1983. Sverige overtok plassen 1. januar 1984 og vil sitte en to-årsperiode. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 108), utdannelsemuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 110 og 111) og FNs særorganisasjoners bidrag til avkoloniseringsprosessen (dagsordenspkt 109).

Den aktuelle situasjon

Under 39. Generalforsamling var det, som i de foregående år, flest innlegg under dagsordenspunkt 112, utenlandske økonomiske interesser som hindrer avkoloniseringen. Debatten var rutinepreget og bragte lite nytt. Et overraskende trekk var imidlertid at det lyktes for USA å få flertall for å gjerne formuleringer med kritikk av USA i de fremlagte resolusjonsforslag. Behandlingen av de såkalte småområdene foregikk uten særlig debatt. Behandlingen av de britiske øya St.Helena skapte imidlertid en del diskusjon. Under 38. Generalforsamling vedtok Kolonikomiteen en anbefaling til Generalforsamlingen om St.Helena som omtalte den britiske militærbasen på Ascension-øya. I vedtaket het det bla. at slike anlegg ikke måtte være et hinder for gjennomføringen av FNs Kolonierklæring. Henvisningen til Ascension hadde sin bakgrunn i britenes bruke av militærbasen under Falklandskrigen. De vestlige land med unntak av Spania og Portugal gikk imot å inkludere uttalelsen om Ascension. I en felles nordisk stemmeforklaringen ble det hevdet at uttalelsen ikke hørte hjemme i vedtaket om St.Helena ettersom øya ikke er del av St.Helena eller på anen måte kan sies å tilhøre St.Helena. Det ble pekt på den betydelige geografiske avstand mellom øyene. Det ble

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1985.pdf>

også pekt på det forhold at FNs Kolonierklæring som er blitt 4. komites arbeidsgrunnlag, henvender seg til befolkningen i ikke-selvstyrte områder og ikke områdene i seg selv. Ascension har ingen egen, bofast befolkning. Kolonierklæringen kunne derfor ikke sies å ha anvendelse for Ascension. Et tilsvarende resolusjonsforslag ble presentert også under 39. Generalforsamling, og de nordiske land avsto også denne gang, sammen med de fleste vestlige land. Storbritannia og USA stemte mot, sammen med Grenada.

Foruten de såkalte småområdene har Øst-Timor og Vest-Sahara vært sentrale spørsmål i 4. komite. Øst-Timor-spørsmålet ble etter konsultasjoner mellom de berørte land og i samråd med FNs Generalsekretær ikke tatt opp under 39. Generalforsamling.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i Kolonierklæringen.

d) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketelling, i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen POLISARIO hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO (Frente Popular para la Liberacion de Saguia-el-Hamra y Rio de Oro), territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tæret for sterkt på landets ressurser, inngikk Mauretania i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, som innlemmet det som en marokkansk provins.

Marokko har maktet å etablere militær kontroll over stadig større deler av Vest-Sahara ved bygging av omfattende forsvarsvoller i ørkenen. Dette har vanskeliggjort POLISARIOs tidligere taktikk basert på overraskelsesangrep med mindre, hurtige motoriserte enheter. POLISARIO har imidlertid vært i stand til å slå til med stadig tyngre og mer avanserte våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Frem til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981

erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAU's anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse fra syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken under FNs påfølgende generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, så som uenighet om vøteringsstema og stemmerettskriterier, gjensto.

Spørsmålet om SADR's deltakelse førte til at OAU's 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at SADR uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok SADR sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent å gi SADR adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Marokko anser Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie fastholder at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. Over 50 land har anerkjent RASD, blant dem 30 av OAU's medlemsland.

Den aktuelle situasjon

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon som ordrett gjenta OAU's vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt ved konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAU's gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i 4. komite i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut, hvilket spilte en betydelig rolle for resultatet fra 39. Generalforsamling.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslag ble trukket etter uantakelige endringsforlag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet at Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og Polisario anmodes om å ppta forhandlinger for å legge til grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning underovervåking av FN og OAU. Gjennom resolusjonen bekreftet FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAU's generalsekretær inviteres til å holde en FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

Det algirske forslaget ble vedtatt i 4. komite med 90-1-45. Blant de land som stemte for var Sverige, Finland, Østerrike, Australia, Spania, New Zealand og Hellas. De øvrige EF-land avsto. Det samme gjorde bl.a. Norge, Island og USA.

I plenum ble resolusjonen vedtatt med 90-0-42. Stemmemønsteret var som i komiteen.

Norges posisjon

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk/arabisk problem som bør løses av disse land selv. Norge sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs Generalforsamling avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag utfra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38. Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslag. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en

internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. De afrikanske og arabiske lands bestrebelser på å finne en fredelig løsning har også norsk støtte.

FNs 41. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1986

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1514 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 25 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen. Norge var således medlem av komitéen i 1982/1983. Sverige overtok plassen 1. januar 1984 og vil sitte en to-årsperiode. Komitéen er samlet til møter 9 måneder i året, som oftest i New York. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomitéen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 107), utdannelsesmuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 110).

Den aktuelle situasjon

Den 40. Generalforsamling markerte 25-årsjubileet for FNs Kolonierklæring. Markeringen av dette jubileet bidro til at debatten under dette dagsordenpunkt fikk større oppslutning enn vanlig. Fra alle hold ble situasjonen i Namibia fremholdt som det viktigste avkoloniseringsspørsmålet i dag.

Debatten om utenlandske økonomiske interesser som hindrer avkolonisering var, som i de foregående år, også den mest omfattende under 40. Generalforsamling. Debatten var rutinepreget og brakte lite nytt. Storbritannia benyttet imidlertid anledningen til, under dette dagsordenpunktet, å legge ansvaret på Sovjetunionen og andre øst-europeiske land for en overbeskatning av fiskebestandene i havområdene utenfor Namibia. Kritikken ble avvist fra Sovjetunionen og de øst-europeiske land.

Behandlingen av de såkalte småområdene foregikk uten særlig debatt.

Behandlingen av den britiske øya St.Helena skapte imidlertid en del diskusjon. Under 38. Generalforsamling vedtok kolonikomiteen en anbefaling til Generalforsamlingen om St.Helena som omtalte den britiske militærbasen på Ascension-øya. I vedtaket het det bla. at slike anlegg ikke måtte

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1986.pdf>

være et hinder for gjennomføringen av FNs Kolonierklæring. Henvisningen til Ascension hadde sin bakgrunn i britenes bruke av militærbasen under Falklandskrigen. De vestlige land med unntak av Spania og Portugal gikk imot å inkludere uttalelsen om Ascension. I en felles nordisk stemmeforklaringen ble det hevdet at uttalelsen ikke hørte hjemme i vedtaket om St.Helena ettersom øya ikke er del av St.Helena eller på anen måte kan sies å tilhøre St.Helena. Det ble pekt på den betydelige geografiske avstand mellom øyene. Det ble også påpekt på det forhold at FNs Kolonierklæring som er blitt 4. komites arbeidsgrunnlag, henvendelser seg til befolkningen i ikke-selvstyrte områder og ikke områdene i seg selv. Ascension har ingen egen, bofast befolkning. Kolonierklæringen kunne derfor ikke sies å ha anvendelse for Ascension.

Tilsvarende resolusjonsforslag ble presentert både under 39. og 40. Generalforsamling. De nordiske land avsto under begge generalforsamlingene, sammen med de fleste vestlige land. Storbritannia og USA stemte mot, sammen med Grenada.

Foruten de såkalte småområdene har Øst-Timor og Vest-Sahara vært sentrale spørsmål i 4. komite. Øst-Timor-spørsmålet ble etter konsultasjoner mellom de berørte land og i samråd med FNs Generalsekretær ikke tatt opp under 39. Generalforsamling.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketelling, i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen POLISARIO hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO (Frente Popular para la Liberacion de Saguia-el-Hamra y Rio de Oro), territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tæret for sterkt på landets ressurser, inngikk Mauretania i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, som innlemmet det som en marokkansk provins.

Marokko har maktet å etablere militær kontroll over stadig større deler av Vest-Sahara ved bygging av omfattende forsvarsvoller i ørkenen. Dette har vanskeliggjort POLISARIOs tidligere taktikk basert på overraskelsesangrep med mindre, hurtige motoriserte enheter. POLISARIO har imidlertid vært i stand til å slå til med stadig tyngre og mer avanserte våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie

vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Frem til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse fra syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken under FNs påfølgende generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, så som uenighet om voringstema og stemmerettskriterier, gjensto.

Spørsmålet om SADR's deltakelse førte til at OAU's 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at SADR uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok SADR sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent å gi SADR adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Marokko anser Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie fastholder at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. Over 50 land har anerkjent RASD, blant dem 30 av OAU's medlemsland.

Den aktuelle situasjon

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAU's vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt med konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAU's gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i 4. komite i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut, hvilket spilte en betydelig rolle for resultatet fra 39. Generalforsamling.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslag ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet av Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og Polisario anmodes om å oppta forhandlinger for å legge grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU. Gjennom resolusjonen bekrefter FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAU's generalsekretær inviteres til å holde FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

I Generalsekretærens rapport til 40. Generalforsamling ble det gitt en orientering om de kontakter Generalsekretæren hadde hatt om Vest-Sahara-spørsmålet i løpet av året. Konsultasjonene hadde vist at det ikke hadde funnet sted endringer i partenes synspunkter.

Det algirske forslaget ble vedtatt i 4. komite med 91-6-43. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land, unntatt Hellas og Spania, som stemte for. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte også for.

I likhet med tidligere år ble det lagt frem endringsforslag til Marokkos resolusjonsforslag som var uakseptable for Marokko. Denne gang forsøkte Marokko å indre at endringsforslagene bel satt under votering ved å anvende prosedyreforslag som innebar at forslagene ikke ville bli realitetsbehandlet. Forslaget falt med 27-54-45. Norge og de øvrige nordiske land avsto sammen de fleste andre vestlige land. De forente stater og Spania støttet Marokkos forslag. Etter dette valgte Marokko å trekke sitt forslag.

I plenum ble resolusjonen om Vest-Sahara bekreftet med stemmetallene 96-7-39. Stemmemønsteret var som i komiteen.

FNs Generalsekretær har i lengre tid sondert mulighetene for å få i gang forhandlinger om den fastlåste konflikten. Etter Generalsekretærens samtaler med OAU's formann i månedsskiftet februar/mars 1986 lyktes det å komme til enighet med partene om å starte indirekte samtaler. Første innledende samtalerunde med Algerie og Mauretania som observatører foregikk i perioden 9.-14. april 1986. den andre runden i de indirekte samtalene mellom Marokko og Polisario ble avsluttet i New York 9. mai d.å- Status og neste fase i prosessen er uklar.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk/arabisk problem som bør løses av disse land selv. Norge sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs Generalforsamling avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag u tfrå ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38. Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslag. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. De afrikanske og arabiske lands bestrebelser på å finne en fredelig løsning har også norsk støtte.

FNs 42. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1987

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komiteen består av 25 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen. Norge var således medlem av komiteen i 1982/1983. Sverige overtok plassen 1. januar 1984. Norge blir igjen medlem fra 1. januar 1988. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende oversiger ikke 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 110), utdannelsemuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 113).

Den aktuelle situasjon

Den 40. Generalforsamling markerte 25-årsjubileet for FNs Kolonierklæring. Markeringen av dette jubileet bidro til at debatten under dette dagsordenpunkt fikk større oppslutning enn vanlig. Fra alle hold ble situasjonen i Namibia fremholdt som det viktigste avkoloniseringsspørsmålet i dag.

Debatten om utenlandske økonomiske interesser som hindrer avkolonisering var, som i de foregående år, også den mest omfattende under 41. Generalforsamling. Debatten var rutinepreget og brakte lite nytt. Storbritannia benyttet imidlertid anledningen til, under dette dagsordenpunktet, å legge ansvaret på Sovjetunionen og andre øst-europeiske land for en overbeskatning av fiskebestandene i havområdene utenfor Namibia. Kritikken ble avvist fra Sovjetunionen og de øst-europeiske land.

Behandlingen av de såkalte småområdene foregikk uten særlig debatt og resolusjonene som omhandler disse områdene ble vedtatt uten avstemning.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1987.pdf>

Konsensuslinjen ble imidlertid brutt under behandlingen av den britiske øya St.Helena. Under 38. Generalforsamling vedtok kolonikomiteen en anbefaling til Generalforsamlingen om St.Helena som omtalte den britiske militærbasen på Ascension-øya. I vedtaket het det bla. at slike anlegg ikke måtte være et hinder for gjennomføringen av FNs Kolonierklæring. Henvisningen til Ascension hadde sin bakgrunn i britenes bruke av militærbasen under Falklandskrigen. De vestlige land med unntak av Spania og Portugal gikk imot å inkludere uttalelsen om Ascension. I en felles nordisk stemmeforklaringen ble det hevdet at uttalelsen ikke hørte hjemme i vedtaket om St.Helena ettersom øya ikke er del av St.Helena eller på annen måte kan sies å tilhøre St.Helena. Det ble pekt på den betydelige geografiske avstand mellom øyene. Det ble også påpekt på det forhold at FNs Kolonierklæring som er blitt 4. komites arbeidsgrunnlag, henvendelser seg til befolkningen i ikke-selvstyrte områder og ikke områdene i seg selv. Ascension har ingen egen, bofast befolkning. Kolonierklæringen kunne derfor ikke sies å ha anvendelse for Ascension.

Tilsvarende resolusjonsforslag ble presentert både under de påfølgende generalforsamlinger. De nordiske land har avstått sammen med de fleste vestlige land. Storbritannia og USA stemte mot.

Foruten de såkalte småområdene har Øst-Timor og Vest-Sahara vært sentrale spørsmål i 4. komite. Øst-Timor-spørsmålet ble etter konsultasjoner mellom de berørte land og i samråd med FNs Generalsekretær verken tatt opp under 39. eller 40. Generalforsamling. Også under 41. generalforsamling ble spørsmålet vedtatt utsatt til neste Generalforsamling.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD)

Vest-Sahara – et område på 226 000 km² i det nordlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketelling, i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte Polisario territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde vært for sterkt på landets ressurser, inngikk Mauritania i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Men det ble straks annektert av Marokko, og innlemmet som en marokkansk provins.

Marokko har maktet å etablere militær kontroll over stadig større deler av Vest-Sahara ved bygging av omfattende forsvarsvoller i ørkenen. Dette har vanskeliggjort POLISARIOs tidligere taktikk basert på overraskelsesangrep med mindre, hurtige motoriserte enheter. POLISARIO har imidlertid vært i stand til å slå til med stadig tyngre og mer avanserte våpen og har engasjert de marokkanske styrker i flere kraftige kamper.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt.

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt frem konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Frem til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse fra syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken under FNs påfølgende generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, så som uenighet om vøteringsstema og stemmerettskriterier, gjensto.

Spørsmålet om RASDs deltakelse førte til at OAUs 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at RASD uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok RASD sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Marokko anser Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie fastholder at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. Over 50 land har anerkjent RASD, blant dem 30 av OAUs medlemsland.

Marokko har for kort tid siden fullført forsvarsmurene langs grensen til Algerie og Mauretania. Måltrettede angrep på den marokkanske ur kan nå bare skje fra algirsk eller mauretansk territorium. Mauretania er tydelig nervøs for å bli trukket inn i konflikten. Marokko har gitt forsikringer om at landet ikke vil kreke mauretansk integritet. Tilsvarende garanti foreligger ikke fra POLISARIOs side.

I mai 1987 kom det uventet istand et møte mellom Kong Hassan av Marokko og Algeries president Chadli Benjedid under medvirkning fra Kong Fadh av Saudi Arabia. Dette var den første offisielle kontakt siden 1983. I et felleskommuniké ble det gitt uttrykk for vilje til å fortsette de bilaterale kontakter med henblikk på å komme fram til en løsning på Vest-Sahara-konflikten. Toppmøtet har neppe ført til større bevegelse i partenes standpunkter, men har ført til mindre spenning mellom de to landene.

Den aktuelle situasjon

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAUs vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt med konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAUs gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i 4. komite i 1984 fulgte

umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut, hvilket spilte en betydelig rolle for resultatet fra 39. Generalforsamling.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslag ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet av Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og POLISARIO anmodes om å oppta forhandlinger for å legge grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU. Gjennom resolusjonen bekrefter FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAUs generalsekretær inviteres til å holde FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

Under 39. og 40. Generalforsamling la Marokko fram egne resolusjonsforslag, men de ble trukket tilbake da det ble foreslått endringer som var uakseptable for Marokko. Algeries resolusjonsforslag, støttet av en rekke afrikanske og alliansefrie land, ble derimot vedtatt på begge generalforsamlinger. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte for.

Algerie la i 1986 igjen fram et resolusjonsforslag, denne gang med sterkere uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid. Norge stemte da for det algirske forslaget, men presiserte i en stemmeforklaring at man ikke gjennom den endrede stemmegivning ikke hadde valgt side i konflikten, men at man ønsket å gi uttrykk for støtte til Generalsekretærens meklingsbestrebelser og FNs prosedyrer for iverksettelse av selvbestemmelsesretten. Forslaget ble vedtatt med stemmetallene 92-2-46 i 4. komité og bekreftet i plenum med stemmetallene 98-0-44. Av de vestlige land stemte foruten Norge, Sverige, Finland, Hellas, Spania, Østerrike, Australia og New Zealand for resolusjonen.

Generalsekretæren vil utgi en rapport om Vest-Sahara spørsmålet til 42. generalforsamling.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs Generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38. Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslag. Også under 41. Generalforsamling stemte Norge, sammen med bl.a. Sverige og Finland, for et algirsk forslag. Resolusjonen uttrykker klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

FNs 43. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1988

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

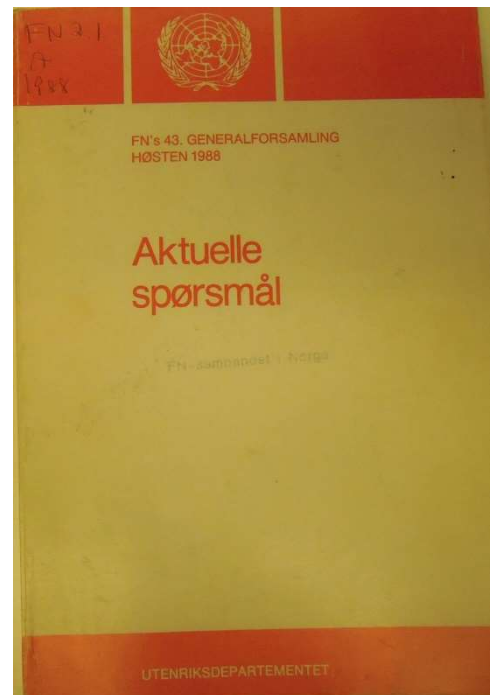
Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen. Norge var således medlem av komitéen i 1982/1983 og er igjen medlem fra 1. januar 1988, som eneste vestlige land. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 109), utdannelsesmuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 112).

Den aktuelle situasjon

Den 40. Generalforsamling markerte 25-årsjubileet for FNs Kolonierklæring. Markeringen av dette jubileet bidro til at debatten under dette dagsordenpunkt fikk større oppslutning enn vanlig. Fra alle hold ble situasjonen i Namibia fremholdt som det viktigste avkoloniseringsspørsmålet i dag.

Ett av de spørsmål som vakte mest debatt under 42. Generalforsamling var Ny-Kaledonia. Denne saken ble først behandlet under 41. Generalforsamling (1986) etter forslag fra landene i Forum for det sørlige Stillehav, der bl.a. Australia og New Zealand er medlemmer. 41. Generalforsamling vedtok en resolusjon om at Ny-Kaledonia skulle føres opp på FNs liste over koloniområder og dermed tas opp til behandling i FN. Frankrike som kolonimakt ble bedt om å gi FN informasjon om området.

I 1987 vedtok Generalforsamlingen en krassere formulert resolusjon som beklaget at Frankrike ikke hadde imøtekommet oppfordringen om å gi FN informasjon. Resolusjonen krever at innbyggerne selv må få avgjøre om de ønsker noen form for tilknytning til Frankrike. Generalforsamlingen aksepterer dermed ikke den folkeavstemning Frankrike avholdt i Ny-Kaledonia i september 1987 som ga flertall for fortsatt fransk styre. Norge avsto ved avstemningen, med de øvrige nordiske land.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1988.pdf>

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD)

Vest-Sahara er et område på 226 000 km² i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketelling, i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte Polisario territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tært for sterkt på landets ressurser, inngikk Mauretania i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

Polisario har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algirsk eller mauretansk territorium. Mauretania er engstelig for å bli trukket inn i konflikten. Marokko har gitt forsikringer om at landet ikke vil krenke Mauritanias integritet. Tilsvarende garanti foreligger ikke fra POLISARIOs side.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt.

Marokko anser Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie fastholder at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. 67 land har anerkjent RASD, blant dem 30 av OAU's medlemsland.

I mai 1987 kom det uventet istand et møte mellom Kong Hassan av Marokko og Algeries president Chadli Benjedid under medvirkning fra Kong Fadh av Saudi Arabia. Dette var den første offisielle kontakt siden 1983. I et felleskommuniké ble det gitt uttrykk for vilje til å fortsette de bilaterale kontakter med henblikk på å komme fram til en løsning på Vest-Sahara-konflikten. Toppmøtet har neppe ført til større bevegelse i partenes standpunkter, men har ført til mindre spenning mellom de to landene.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt frem konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Frem til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for Afrikansk Enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse fra syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken under FNs påfølgende generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, så som uenighet om voringstema og stemmerettskriterier, gjensto.

Spørsmålet om RASDs deltakelse førte til at OAU 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at RASD uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok RASD sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAU 19. toppmøtet samme år, vedtatt med konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAU 19. toppmøtes gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i den 39. Generalforsamling i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslaget ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet av Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og POLISARIO anmodes om å oppta forhandlinger for å legge grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU. Gjennom resolusjonen bekrefter FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAU 19. toppmøtes generalsekretær inviteres til å holde FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

Under 39. og 40. Generalforsamling la Marokko fram egne resolusjonsforslag, men de ble trukket tilbake da det ble foreslått endringer som var uakseptable for Marokko. Algeries resolusjonsforslag, støttet av en rekke afrikanske og alliansefrie land, ble derimot vedtatt på begge generalforsamlinger. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte for.

Den aktuelle situasjon

Algerie la i 1986 igjen fram et resolusjonsforslag, denne gang med sterkere uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid. Norge stemte da for det algirske forslaget, men presiserte i en stemmeforklaring at man ikke gjennom den endrede stemmegivning ikke hadde valgt side i konflikten, men at man ønsket å gi uttrykk for støtte til Generalsekretærens meklingsbestrebelser og

FNs prosedyrer for iverksettelse av selvbestemmelsesretten. Forslaget ble vedtatt med stemmetallene 92-2-46 i 4. komité og bekreftet i plenum med stemmetallene 98-0-44. Av de vestlige land stemte foruten Norge, Sverige, Finland, Helles, Spania, Østerrike, Australia og New Zealand for resolusjonen.

Under den 42. Generalforsamling kom det inn to nye elementer i det algirske resolusjonsforslag, idet det henvises til Generalsekretærens rapport og til beslutningen om å sende en teknisk granskningskommisjon til territoriet. Støtten til meglingsbestrebelsene i konflikten kom dermed enda klarere til uttrykket, og Norge stemte for forslaget, som i 4. komité ble vedtatt med stemmetallene 93-0-49. Også denne gang ble det gitt en norsk stemmeforklaring der det særlig blir uttrykt støtte til Generalsekretærens og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara. Kommisjonen besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie og POLISARIO. På grunnlag av kommisjonens rapport møttes Generalsekretæren og OAUs formann i Brussel i april 1988, og de gjorde det der klart at de begge hadde til hensikt å avlegge besøk i Marokko og Algerie samme måned for å ha samtaler med de stridende parter.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge sammen med et flertall av de vestlige land, har i FN's Generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38. Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslag. Også under 41. og 42. Generalforsamling stemte Norge, sammen med bl.a. Sverige og Finland, for algirske forslag. Resolusjonen uttrykker klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

FNs 44. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1989

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring). Erklæringen gikk bl.a. ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende kolonier. Komiteen består av 24 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen og det er Norge som for tiden er medlem. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområder.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 118), utdannelsesmuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 121).

Den aktuelle situasjon

Situasjonen i Namibia har hittil vært fremholdt som det viktigste avkoloniseringsspørsmålet, og det er å optimisme å spore som følge av at prosessen som skal føre Namibia frem mot uavhengighet nå er kommet i gang.

Et av de spørsmål som vakte mest debatt under 42. Generalforsamling, var Ny-Kaledonia. Denne saken ble først behandlet under 41. Generalforsamling (1986) etter forslag fra landene i Forum for det sørlige Stillehav, der bl.a. Australia og New Zealand er medlemmer. 41. Generalforsamling vedtok en resolusjon om at Ny-Kaledonia skulle føres opp på FNs liste over koloniområder og dermed tas opp til behandling i FN. Frankrike som kolonimakt ble bedt om å gi FN informasjon om området.

I 1987 vedtok Generalforsamlingen en krassere formulert resolusjon som beklaget at Frankrike ikke hadde imøtekommet oppfordringen om å gi FN informasjon. Resolusjonen krever at innbyggerne selv må få avgjøre om de ønsker noen form for tilknytning til Frankrike. Generalforsamlingen aksepterer dermed ikke den folkeavstemning Frankrike avholdt i Ny-Kaledonia i september 1987 som ga flertall for fortsatt fransk styre. Norge avsto ved avstemningen, med de øvrige nordiske land.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1989.pdf>

Sommeren 1988 ble det imidlertid nådd enighet (Matignonavtalen) mellom de tre partene i konflikten; Den franske statsminister Rochard, urbefolkningen kanakenes uavhengighetsparti FLNK og RPCR (Ny-kaledonisk søsterparti til Frankrikes konservative parti (RPR). Avtalen som omhandler perioden frem til en ny folkeavstemning i 1988, går foruten diverse regler for stemmerett i 1998, i hovedtrekk ut på at spesielt kanakenes økonomiske utvikling vies oppmerksomhet og at det gjennomføres økt desentralisering.

På FNs 43. Generalforsamling uteble derfor striden mellom Frankrike og Forum-landene, og i stedet ble det fremforhandlet en resolusjonstekst som ble vedtatt med konsensus.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet det beste alternativ. I slike tilfelle bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD)

Vest-Sahara er et område på 226 000 km² i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketelling, i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte Polisario territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde vært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk dette land i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

Polisario har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos annekasjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algerisk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algerisk eller mauretansk territorium. Mauretania er engstelig for å bli trukket inn i konflikten. Marokko har gitt forsikringer om at landet ikke vil krenke Mauritanias integritet. Tilsvarende garanti foreligger ikke fra Polisario's side.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt.

Marokko har tradisjonelt ansett *Algerie* som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie har fastholdt at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum

for drøfting av konflikten. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland.

I mai 1987 kom det uventet istand et møte mellom Kong Hassan av Marokko og Algeries president Chadli Benjedid under medvirkning fra Kong Fadh av Saudi Arabia. Dette var den første offisielle kontakt siden 1983. I et felleskommuniké ble det gitt uttrykk for vilje til å fortsette de bilaterale kontakter med henblikk på å komme fram til en løsning på Vest-Sahara-konflikten. Toppmøtet førte neppe til større bevegelse i partenes standpunkter, men har ført til mindre spenning mellom de to landene. Et synlig uttrykk for dette var gjenoppbyggelsen av diplomatiske forbindelser i 1988.

Ved årsskiftet 1988/89 inntrådte en endring i Marokkos syn på Polisario. Kong Hassan hadde da et møte med ledere i Polisario. Selv om Kong Hassan gjorde det klart at han hadde møtt Polisario-delegasjonen for å «drøfte», ikke «forhandle om», Vest-Sahara-spørsmålet, må møtet kunne betraktes som en milepel. Fra marokkansk side ble det understreket at man fortsatt fastholder sin ikke-erkjennelse av RASD, men ikke desto mindre er det nå åpnet for direkte dialog.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt frem konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Frem til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for Afrikansk Enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse av syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken under FNs påfølgende generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, så som uenighet om vøteringsstema og stemmerettskriterier, gjensto.

Spørsmålet om RASDs deltakelse førte til at OAUs 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at RASD uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok RASD sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAUs vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt med konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAUs gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i den 39. Generalforsamling i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslag ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet av Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og POLISARIO anmodes om å oppta forhandlinger for å legge

grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU. Gjennom resolusjonen bekrefter FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAUs generalsekretær inviteres til å holde FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

Under 39. og 40. Generalforsamling la Marokko fram egne resolusjonsforslag, men de ble trukket tilbake da det ble foreslått endringer som var uakseptable for Marokko. Algeries resolusjonsforslag, støttet av en rekke afrikanske og alliansefrie land, ble derimot vedtatt på begge generalforsamlinger. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte for.

Den aktuelle situasjon

Algerie la i 1986 igjen fram et resolusjonsforslag, denne gang med sterkere uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid. Norge stemte da for det algirske forslaget, men presiserte i en stemmeforklaring at man ikke gjennom den endrede stemmegivning ikke hadde valgt side i konflikten, men at man ønsket å gi uttrykk for støtte til Generalsekretærens meklingsbestrebelsler og FNs prosedyrer for iverksettelse av selvbestemmelsesretten. Forslaget ble vedtatt med stemmetallene 92-2-46 i 4. komité og bekreftet i plenum med stemmetallene 98-0-44. Av de vestlige land stemte foruten Norge, Sverige, Finland, Hellas, Spania, Østerrike, Australia og New Zealand for resolusjonen.

Under den 42. Generalforsamling kom det inn to nye elementer i det algirske resolusjonsforslag, idet det henvises til Generalsekretærens rapport og til beslutningen om å sende en teknisk granskningskommisjon til territoriet. Støtten til meklingsbestrebelsene i konflikten kom dermed enda klarere til uttrykket, og Norge stemte for forslaget, som i 4. komité ble vedtatt med stemmetallene 93-0-49. Også denne gang ble det gitt en norsk stemmeforklaring der det særlig blir uttrykt støtte til Generalsekretærens og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara. Kommisjonen besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie, Mauretania og områder av Vest-Sahara kontrollert av Marokko og POLISARIO. På grunnlag av kommisjonens rapport møttes Generalsekretæren og OAUs formann i Brussel i april 1988, og de gjorde det der klart at de begge hadde til hensikt å avlegge besøk i Marokko og Algerie samme måned for å ha samtaler med de stridende parter.

Vest-Sahara-spørsmålet ble under den 43. Generalforsamling omfattet med større interesse enn det som har vært vanlig de siste år. Dette hang først og fremst sammen med de fremskritt som var gjort i 1988 i meklingsbestrebelsene i regi av FNs Generalsekretær og OAUs formann. Marokko og Polisario godtok således i august 1988 Generalsekretærens fredsplan, som bl.a. forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets fremtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker. – I likhet med tidligere år la Algerie på nytt fram et resolusjonsforslag sammen med en rekke alliansefrie land. I lys av fremgangen i meklingsbestrebelsene uttrykte flere land ønskeligheten av at man denne gang lyktes i å komme frem til en enighet om en konsensusresolusjon. Imidlertid ble det algirske forslaget vedtatt i 4. komité med stemmetallene 87-0-53 og i Generalforsamlingen med 86-0-53. Tallene indikerer en noe mindre oppslutning enn tidligere.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs Generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38.

Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslag. Også under 41., 42. og 43. Generalforsamling stemte Norge, sammen med bl.a. Sverige og Finland, for algirske forslag. Resolusjonen har uttrykt klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

FNs 45. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1990

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet.

Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som bl.a. gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

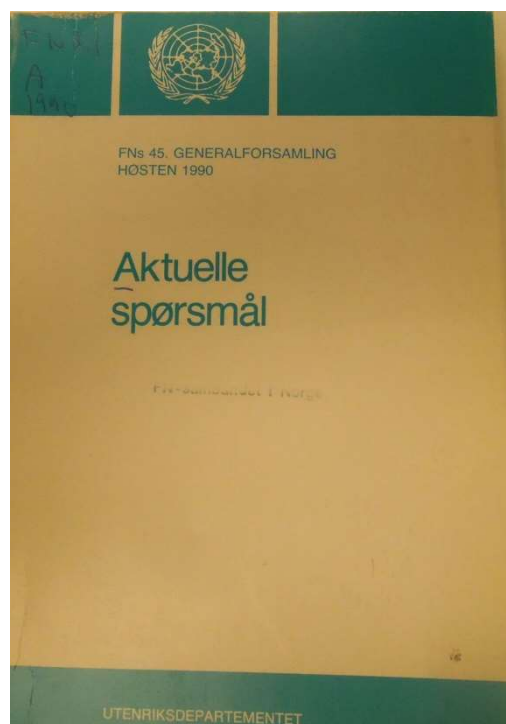
Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen og det er Norge som for tiden er medlem. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske Hav, Atlanterhavet og Stillehavet. I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 115), utdannelsesmuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 118).

Den aktuelle situasjon

Situasjonen i Namibia har hittil vært det viktigste avkoloniseringsspørsmålet, et spørsmål som fikk sin løsning i og med Namibias uavhengighetsdag 21. mars 1990. I tråd med FNs uavhengighetsplan for Namibia var så godt som all omtale av situasjonen i landet luket bort i resolusjonsforslagene på 44. Generalforsamling. De fleste representantene kritiserte i sine innlegg en rekke vestlige lands økonomiske og militære samarbeid med Sør-Afrika, samt vestlige økonomiske interesser med virksomhet i Namibia. De afrikanske landene la særlig vekt på nødvendigheten av å innføre bindende sanksjoner mot Sør-Afrika.

Et av de spørsmålene som vakte mest debatt under 42. Generalforsamling, var Ny-Kaledonia. Denne saken ble først behandlet under 41. Generalforsamling (1986) etter forslag fra landene i Forum for det sørlige Stillehav, der bl.a. Australia og New Zealand er medlemmer. 41. Generalforsamling vedtok en resolusjon om at Ny-Kaledonia skulle føres opp på FNs liste over koloniområder og dermed tas opp til behandling i FN. Frankrike som kolonimakt ble bedt om å gi FN informasjon om området.

I 1987 vedtok Generalforsamlingen en krassere formulert resolusjon som beklaget at Frankrike ikke hadde imøtekommet oppfordringen om å gi FN informasjon. Resolusjonen krevde at innbyggerne

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1990.pdf>

selv må få avgjøre om de ønsker noen form for tilknytning til Frankrike. Generalforsamlingen aksepterte dermed ikke den folkeavstemning Frankrike avholdt i Ny-Kaledonia i september 1987, og som ga flertall for fortsatt fransk styre. Norge avsto ved avstemningen sammen med de øvrige nordiske land.

Sommeren 1988 ble det imidlertid nådd enighet (Matignonavtalen) mellom de tre partene i konflikten: Den franske statsminister Rochard, urbefolkningen kanakenes uavhengighetsparti FLNK og RPCR (Ny-kaledonisk søsterparti til Frankrikes konservative parti (RPR)). Avtalen som omhandler perioden fram til en ny folkeavstemning i 1988, går i hovedtrekk ut på at spesielt kanakenes økonomiske utvikling vies oppmerksomhet og at det gjennomføres økt desentralisering. På FNs 43. Generalforsamling uteble derfor striden mellom Frankrike og Forum-landene, og i stedet ble det fremforhandlet en resolusjonstekst som ble vedtatt med konsensus.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD)

Vest-Sahara er et område på 226 000 km² i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (POLISARIO) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOS fortsatte kamp hadde vært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algirsk eller mauretansk territorium. Mauretania er engstelig for å bli trukket inn i konflikten. Marokko har gitt forsikringer om at landet ikke vil krenke Mauritanias integritet. Tilsvarende garanti foreligger ikke fra Polisarios side.

POLISARIOS hovedstøttespiller er Algerie. Etter at Libya og Marokko i august 1984 inngikk en avtale om politisk union (Oujda-avtalen), har Libyas støtte til POLISARIO opphørt. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie har fastholdt at konflikten må løses gjennom direkte

forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland.

I mai 1987 kom det uventet i stand et møte mellom Kong Hassan av Marokko og Algeries president Chadli Benjedid under medvirkning fra Kong Fadh av Saudi Arabia. Dette var den første offisielle kontakten siden 1983. I et felleskommuniké ble det gitt uttrykk for vilje til å fortsette de bilaterale kontakter med henblikk på å komme fram til en løsning på Vest-Sahara-konflikten. Toppmøtet førte neppe til større bevegelse i partenes standpunkter, men har ført til mindre spenning mellom de to landene. Et synlig uttrykk for dette var gjenopprettelsen av diplomatiske forbindelser i 1988.

Ved årsskiftet 1988/89 inntrådte en endring i Marokkos syn på POLISARIO. Kong Hassan hadde da et møte med ledere i POLISARIO. Selv om Kong Hassan gjorde det klart at han hadde møtt Polisario-delegasjonen for å «drøfte», ikke «forhandle om», Vest-Sahara-spørsmålet, må møtet kunne betraktes som en milepel. Fra marokkansk side ble det understreket at man fortsatt fastholder sin ikke-anerkjennelse av RASD, men ikke desto mindre er det nå åpnet for direkte dialog.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Fram til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse av syv land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken på FNs senere generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, såsom uenighet om vøteringsstema og stemmerettskriterier, gjensto. Spørsmålet om RASDs deltakelse førte til at OAUs 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at RASD uteble. På det 20. toppmøte i november 1984 tok RASD sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Under 38. Generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAUs vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt ved konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAUs gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken i den 39. Generalforsamling i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut.

Marokko og Algerie fremla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslag ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet av Vest-Saharaspørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og POLISARIO anmodes om å oppta forhandlinger for å legge grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU. Gjennom

resolusjonen bekrefter FN sin vilje til å medvirke til en løsning og OAU's generalsekretær inviteres til å holde FNs generalsekretær orientert om utviklingen i saken.

På 39. og 40. Generalforsamling la Marokko fram egne resolusjonsforslag, men de ble trukket tilbake da det ble foreslått endringer som var uakseptable for Marokko. Algeries resolusjonsforslag, støttet av en rekke afrikanske og alliansefrie land, ble derimot vedtatt på begge generalforsamlinger. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte for.

Den aktuelle situasjon

Algerie la i 1986 igjen fram et resolusjonsforslag, denne gang med sterkere uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid. Norge stemte da for det algirske forslaget, men presiserte i en stemmeforklaring at man ikke gjennom den endrede stemmegivning ikke hadde valgt side i konflikten, men at man ønsket å gi uttrykk for støtte til Generalsekretærens meklingsbestrebelsers og FNs prosedyrer for iverksettelse av selvbestemmelsesretten. Forslaget ble vedtatt med stemmetallene 92-2-46 i 4. komité og bekreftet i plenum med stemmetallene 98-0-44. Av de vestlige land stemte foruten Norge, Sverige, Finland, Hellen, Spania, Østerrike, Australia og New Zealand for resolusjonen.

På 42. Generalforsamling kom det inn to nye elementer i det algirske resolusjonsforslaget, idet det henvises til Generalsekretærens rapport og til beslutningen om å sende en teknisk granskingskommisjon til territoriet. Støtten til meklingsbestrebelsene i konflikten kom dermed enda klarere til uttrykket, og Norge stemte for forslaget, som i 4. komité ble vedtatt med stemmetallene 93-0-49. Også denne gang ble det gitt en norsk stemmeforklaring der det særlig blir uttrykt støtte til Generalsekretærens og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskingskommisjon til Vest-Sahara.

Kommisjonen besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie, Mauretania og områder av Vest-Sahara kontrollert av Marokko og POLISARIO. På grunnlag av kommisjonens rapport møttes Generalsekretæren og OAU's formann i Brussel i april 1988, og de gjorde det der klart at de begge hadde til hensikt å avlegge besøk i Marokko og Algerie samme måned for å ha samtaler med de stridende partene.

Vest-Sahara-spørsmålet ble på 43. Generalforsamling omfattet med større interesse enn det som har vært vanlig de siste årene. Dette hang først og fremst sammen med framskrittene som var gjort i 1988 i meklingsbestrebelsene i regi av FNs Generalsekretær og OAU's formann. Marokko og Polisario godtok således i august 1988 Generalsekretærens fredsplan, som bl.a. forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets fremtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker. I likhet med tidligere år la Algerie på nytt fram et resolusjonsforslag sammen med en rekke alliansefrie land. I lys av framgangen i meklingsbestrebelsene uttrykte flere land ønskeligheten av at man denne gang lyktes i å komme frem til en enighet om en konsensusresolusjon. Imidlertid ble det algirske forslaget vedtatt i 4. komité med stemmetallene 87-0-53 og i Generalforsamlingen med 86-0-53. Tallene indikerer en noe mindre oppslutning enn tidligere.

På FNs 44. Generalforsamling i 1989 ble det vedtatt en konsensusresolusjon om Vest-Sahara. I resolusjonsteksten ble det bl.a. vist til enigheten mellom POLISARIO og Marokko om en folkeavstemning om områdets status. Samtalene mellom kong Hassan II og en POLISARIO-delegasjon ble hilst velkommen, og det ble uttrykt håp om at dialogen mellom partene fortsetter med sikte på at OAU's og FNs felles bestrebelsers kan gi fred i Vest-Sahara og stabilitet i regionen.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J.Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen er igangsatt.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs Generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslagene ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen under 38. Generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslaget. Også under 41., 42. og 43. Generalforsamling stemte Norge, sammen med bl.a. Sverige og Finland, for algirske forslaget. Resolusjonen har uttrykt klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN, noe som er framkommet tydelig i de stemmeforklaringene som er avgitt.. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. På FNs 44. Generalforsamling sluttet Norge seg til en konsensusresolusjon om Vest-Sahara.

FNs 46. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1991

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som bl.a. gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komitéen består av 24 medlemmer. Norge, Sverige og Danmark alternerer om en plass i komiteen og det er Norge som for tiden er medlem. Komiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

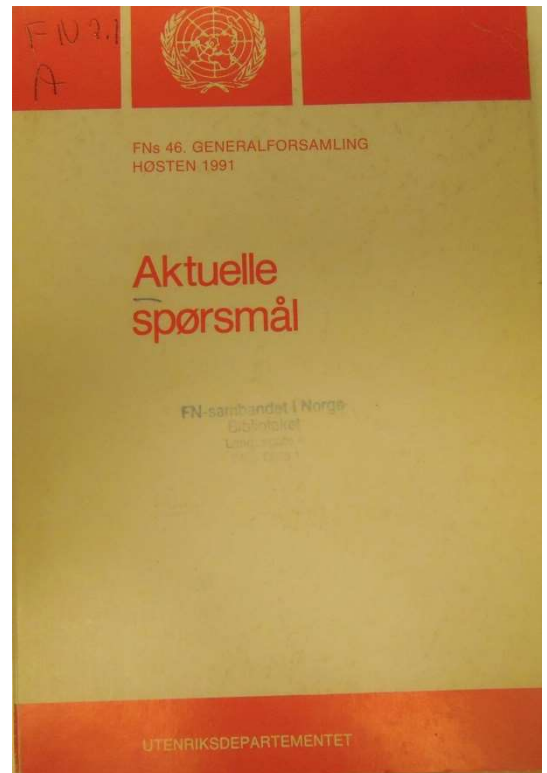
I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av Kolonierklæringen (dagsordenspkt. 101), utdannelsemuligheter og stipendordninger for personer fra ikke-selvstyrte områder (dagsordenspkt 118).

Den aktuelle situasjon

Plenumsdebatten om kolonispørsmål på 45. generalforsamling var generelt sett preget av det positive som har skjedd for nasjonal frigjøring og selvstendighet i løpet av de siste årene, og senest i Namibia.

Debatten ellers beveget seg hovedsakelig på det generelle plan, med få konkrete henvisninger til aktuelle problemområder. Av områder som likevel ble nevnt direkte og der forholdene fortsatt av flere talere ble betegnet som utilfredsstillende, var bl.a. Ny-Kaledonia, Vest-Sahara, Falklandsøyene og Puerto Rico.

Til grunn for debatten forelå rapporter fra Generalsekretæren og Kolonikomiteen om gjennomføringen av FNs erklæring om avkolonisering samt fire resolusjonstekster. De fire tekstene gjaldt hhv. gjennomføring av FN-erklæringen om avkolonisering, informasjon om avkolonisering, det internasjonale tiår for avkolonisering og tredveårsjubileet for FN-erklæringen om avkolonisering.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1991.pdf>

Situasjonen i Namibia har de siste årene vært det viktigste avkoloniseringsspørsmålet, et spørsmål som fikk sin løsning i og med Namibias uavhengighetsdag 21. mars 1990. I tråd med FNs uavhengighetsplan for Namibia var så godt som all omtale av situasjonen i landet luket bort i resolusjonsforslagene på 44. generalforsamling. De fleste representantene kritiserte i sine innlegg en rekke vestlige lands økonomiske og militære samarbeid med Sør-Afrika, samt vestlige økonomiske interesser med virksomhet i Namibia. De afrikanske landene la særlig vekt på nødvendigheten av å innføre bindende sanksjoner mot Sør-Afrika.

Et av de spørsmålene som vakte mest debatt under 42. generalforsamling, var Ny-Kaledonia. Denne saken ble først behandlet under 41. Generalforsamling (1986) etter forslag fra landene i Forum for det sørlige Stillehav, der bl.a. Australia og New Zealand er medlemmer. 41. Generalforsamling vedtok en resolusjon om at Ny-Kaledonia skulle føres opp på FNs liste over koloniområder og dermed tas opp til behandling i FN. Frankrike som kolonimakt ble bedt om å gi FN informasjon om området.

I 1987 vedtok Generalforsamlingen en krassere formulert resolusjon som beklaget at Frankrike ikke hadde imøtekommet oppfordringen om å gi FN informasjon. Resolusjonen krevde at innbyggerne selv må få avgjøre om de ønsker noen form for tilknytning til Frankrike. Generalforsamlingen aksepterte dermed ikke den folkeavstemning Frankrike avholdt i Ny-Kaledonia i september 1987, og som ga flertall for fortsatt fransk styre. Norge avsto ved avstemningen sammen med de øvrige nordiske land.

Sommeren 1988 ble det imidlertid nådd enighet (Matignonavtalen) mellom de tre partene i konflikten: Den franske statsminister Rochard, urbefolkningen kanakenes uavhengighetsparti FLNK og RPCR (Ny-kaledonisk søsterparti til Frankrikes konservative parti (RPR)). Avtalen som omhandler perioden fram til en ny folkeavstemning i 1988, går i hovedtrekk ut på at spesielt kanakenes økonomiske utvikling vies oppmerksomhet og at det gjennomføres økt desentralisering. På FNs 43. generalforsamling uteble derfor striden mellom Frankrike og forum-landene, og i stedet ble det fremforhandlet en resolusjonstekst som ble vedtatt med konsensus.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territorier uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD)

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1970, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte Polisario territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO

og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

Polisario har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algirsk eller mauretansk territorium. Mauritania er engstelig for å bli trukket inn i konflikten. Marokko har gitt forsikringer om at landet ikke vil krenke Mauritanias integritet. Tilsvarende garanti foreligger ikke fra POLISARIOs side.

POLISARIOs hovedstøttespiller er Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motpart og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. Denne holdning har møtt økende kritikk. Algerie har fastholdt at konflikten må løses gjennom direkte forhandlinger mellom Marokko og POLISARIO. I realiteten har forhandlingene mellom Marokko og Algerie, som har pågått siden februar 1983, blitt et viktig forum for drøfting av konflikten. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland.

I mai 1987 kom det uventet i stand et møte mellom Kong Hassan av Marokko og Algeries president Chadli Benjedid under medvirkning fra Kong Fadh av Saudi Arabia. Dette var den første offisielle kontakten siden 1983. I et felleskommuniké ble det gitt uttrykk for vilje til å fortsette de bilaterale kontaktene med henblikk på å komme fram til en løsning på Vest-Sahara-konflikten. Toppmøtet førte neppe til større bevegelse i partenes standpunkter, men har ført til mindre spenning mellom de to landene. Et synlig uttrykk for dette var gjenopprettelsen av diplomatiske forbindelser i 1988.

Ved årsskiftet 1988/89 inntrådte en endring i Marokkos syn på Polisario. Kong Hassan hadde da et møte med ledere i organisasjonen. Selv om Kong Hassan gjorde det klart at han hadde møtt POLISARIO-delegasjonen for å «drøfte», ikke «forhandle om», Vest-Sahara-spørsmålet, må møtet kunne betraktes som en milepel. Fra marokkansk side ble det understreket at man fortsatt fastholder sin ikke-erkjennelse av RASD, men ikke desto mindre er det nå åpnet for direkte dialog.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets fremtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Fram til 37. Generalforsamling var det en økende tilslutning til Algeries og dermed til POLISARIOs standpunkt.

Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. I 1978 ble det opprettet en «vismannskomite» bestående av fem afrikanske statssjefer. På toppmøtet i Nairobi i juni 1981 erklærte Marokkos kong Hassan at Marokko på visse vilkår var rede til å godta OAUs anbefalinger om våpenhvile og en internasjonalt overvåket folkeavstemning, og en «gjennomføringskomite» med deltakelse av sju land ble nedsatt for å sette dem ut i livet. Komiteens vedtak, som fikk partenes tilslutning, har vært et viktig element i behandlingen av saken på FNs senere generalforsamlinger. Det viste seg imidlertid at mange vanskeligheter, såsom uenighet om vøteringsstema og stemmerettskriterier, gjensto. Spørsmålet om RASDs deltakelse førte til at OAUs 19. toppmøte ble utsatt en rekke ganger og først kunne avvikles da det ble klart at RASD uteble. På det 20. toppmøte i

november 1984 tok RASD sete i organisasjonen. Marokko meldte seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg oppgaven å løse konflikten. Det ble fremholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

På 38. generalforsamling i 1983 ble en resolusjon om Vest-Sahara som ordrett gjenga OAU's vedtak fra toppmøtet samme år, vedtatt ved konsensus. Resolusjonen påkalte særlig OAU's gjennomføringskomites anbefalinger fra 1981. Behandlingen av saken på 39. generalforsamling i 1984 fulgte umiddelbart etter OAU-toppmøtet der Marokko meldte seg ut.

Marokko og Algerie framla på ny egne resolusjonsforslag. Det marokkanske forslaget ble trukket etter uantakelige endringsforslag var blitt fremsatt. Det algirske forslaget, som hadde støtte fra 30 land, bekreftet at Vest-Sahara-spørsmålet gjelder avkolonisering av et område hvor befolkningen ennå ikke har hatt anledning til å utøve sin selvbestemmelsesrett. Det vises til OAU-vedtaket fra 1983 som grunnlag for en løsning, og Marokko og POLISARIO anmodes om å oppta forhandlinger for å legge grunnlaget for våpenhvile og folkeavstemning under overvåkning av FN og OAU.

På 40. Generalforsamling la Marokko også fram sitt eget resolusjonsforslag, men dette ble trukket tilbake da det ble foreslått endringer som var uakseptable for Marokko. Algeries resolusjonsforslag, støttet av en rekke afrikanske og alliansefrie land, ble derimot vedtatt på begge generalforsamlinger. Norge avsto sammen med Danmark, Island og USA, samt de fleste EF-land. Sverige, Finland, Australia, New Zealand og Østerrike stemte for.

Den aktuelle situasjon

Algerie la i 1986 igjen fram et resolusjonsforslag, denne gang med sterkere uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid. Norge stemte for det algirske forslaget, men presiserte i en stemmeforklaring at man ikke gjennom den endrede stemmegivning ikke hadde valgt side i konflikten, men at man ønsket å gi uttrykk for støtte til Generalsekretærens meklingsbestrebelsers og FNs prosedyrer for iverksettelse av selvbestemmelsesretten.

På 42. Generalforsamling kom det inn to nye elementer i det algirske resolusjonsforlaget, idet det henvises til Generalsekretærens rapport og til beslutningen om å sende en teknisk granskningskommisjon til territoriet. Støtten til meklingsbestrebelsene i konflikten kom dermed enda klarere til uttrykket, og Norge stemte for forslaget. Også denne gangen ble det gitt en norsk stemmeforklaring der det særlig blir uttrykt støtte til Generalsekretærens og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Kommisjonen besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie, Mauretania og områder av Vest-Sahara kontrollert av Marokko og POLISARIO.

Vest-Sahara-spørsmålet ble på 43. generalforsamling omfattet med større interesse enn det som har vært vanlig de siste årene. Dette hang først og fremst sammen med framskrittene som var gjort i 1988 i meklingsbestrebelsene i regi av FNs Generalsekretær og OAU's formann. Marokko og POLISARIO godtok således i august 1988 Generalsekretærens fredsplan, som bl.a. forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets fremtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker. I likhet med tidligere år la Algerie på nytt fram et resolusjonsforslag sammen med en rekke alliansefrie land. I lys av framgangen i meklingsbestrebelsene uttrykte flere land ønskeligheten av at man denne gang lyktes i å komme fram til en enighet om en konsensusresolusjon. Imidlertid ble det algirske forslaget vedtatt i 4.

komité med stemmetallene 87-0-53 og i Generalforsamlingen med 86-0-53. Tallene indikerer en noe mindre oppslutning enn tidligere.

På FNs 44. og 45. generalforsamling i 1989 ble det vedtatt en konsensusresolusjon om Vest-Sahara. I resolusjonsteksten ble det bl.a. vist til enigheten mellom POLISARIO og Marokko om en folkeavstemning om områdets status. Samtalene mellom kong Hassan og en POLISARIO-delegasjon ble hilst velkommen, og det ble uttrykt håp om at dialogen mellom partene fortsetter med sikte på at OAU og FNs felles bestrebelser kan gi fred i Vest-Sahara og stabilitet i regionen.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J.Manx om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen er igangsatt.

Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterer kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon for å overvåke folkeavstemning om selvbestemmelse for Vest-Sahara (MINURSO).

MINURSO vil bes av en militær enhet, en identifikasjonskommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Budsjettet er på USD 180 millioner. Iverksettelsen av operasjonen (D-dag) er satt til 16 uker etter at budsjettet ble vedtatt, dvs første uke av september 1991. Samme dag trer den formelle våpenhvile i kraft. Operasjonen er ment å vare i 26 uker.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslagene ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Avstemningen på 38. generalforsamling var et unntak, i og med at de vanligvis avholdende land stemte for det algirske forslaget. Også under 41., 42. og 43. Generalforsamling stemte Norge, sammen med bl.a. Sverige og Finland, for algirske forslaget. Resolusjonen har uttrykt klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN, noe som er framkommet tydelig i de stemmeforklaringene som er avgitt. Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. På FNs 44. Generalforsamling sluttet Norge seg til en konsensusresolusjon om Vest-Sahara.

Norge er sammen med 48 andre land bedt om å bidra med personell til MINURSO. Av øvrige nordiske land er Finland anmodet om å bidra med en enhet. Regjeringen har sagt seg villig til å stille 10 sivile polititjenestemenn til disposisjon for MINURSO for en periode på 10 uker. Den norske politienheten skal etter planen utplasseres i andre fase, dvs. fra medio november 1991 til primo februar 1992. Enheten inngår som del av den sivile komponenten i MINURSO og vil ha som oppgave bl.a. å støtte opp om repatrieringen av flyktninger i regi av UNHCR og valgprosessen.

FNs 47. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1992

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrers avskaffelse.

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrers avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det besluttet nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komitéen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komiteens arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs Generalforsamling.

Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen (dagsordenspkt. 100), og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN (dagsordenspkt 101).

Den aktuelle situasjonen

Plenumsdebatten om kolonispørsmål på 46. generalforsamling var generelt sett preget av det positive som har skjedd for nasjonal frigjøring og selvstendighet i løpet av de siste årene.

Debatten ellers beveget seg hovedsakelig på det generelle plan, med få konkrete henvisninger til aktuelle problemområder. Av områder som likevel ble nevnt direkte og der forholdene fortsatt av flere talere ble betegnet som utilfredsstillende, var blant annet Ny-Kaledonia og Vest-Sahara.

De fleste representantene kritiserte i sine innlegg en rekke vestlige lands økonomiske og militære samarbeid med Sør-Afrika. Til grunn for debatten forelå rapporter fra Generalsekretæren og Kolonikomiteen om gjennomføringen av FNs erklæring om avkolonisering samt fire resolusjonstekster. De fire tekstene gjaldt henholdsvis gjennomføring av FN-erklæringen om avkolonisering, informasjon om avkolonisering, det internasjonale tiår for avkolonisering og treveårsjubileet for FN-erklæringen om avkolonisering.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1992.pdf>

Et av de spørsmålene som vakte mest debatt på 42. generalforsamling, var Ny-Kaledonia. Denne saken ble først behandlet under 41. Generalforsamling (1986) etter forslag fra landene i Forum for det sørlige Stillehavet, der blant andre Australia og New Zealand er medlemmer. 41. generalforsamling vedtok en resolusjon om at Ny-Kaledonia skulle føres opp på FNs liste over koloniområder og dermed tas opp til behandling i FN. Frankrike som kolonimakt ble bedt om å gi FN informasjon om området.

I 1987 vedtok Generalforsamlingen en krassere formulert resolusjon som beklaget at Frankrike ikke hadde imøtekommet oppfordringen om å gi FN informasjon. Resolusjonen krevde at innbyggerne selv må få avgjøre om de ønsker noen form for tilknytning til Frankrike. Generalforsamlingen aksepterte dermed ikke den folkeavstemning Frankrike avholdt i Ny-Kaledonia i september 1987, og som ga flertall for fortsatt fransk styre. Norge avsto ved avstemningen sammen med de øvrige nordiske landene.

Sommeren 1988 ble det imidlertid nådd enighet (Matignon-avtalen) mellom de tre partene i konflikten: Den franske statsminister Rochard, urbefolkningen kanakenes uavhengighetsparti FLNK og RPCR (Nykaledonisk søsterparti til Frankrikes konservative parti (RPR)). Avtalen som omhandler perioden fram til en ny folkeavstemning i 1988, går i hovedtrekk ut på at spesielt kanakenes økonomiske utvikling vies oppmerksomhet og at det gjennomføres økt desentralisering. På FNs 43. generalforsamling uteble derfor striden mellom Frankrike og Forum-landene, og i stedet ble det fremforhandlet en resolusjonstekst som ble vedtatt med konsensus.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik det er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD)

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte Polisario territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde vært sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr.

Målrattede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algerisk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland.

POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Algeries president siden 1979, Chadli Benjedid, ble da tvunget til å gå av og ble avløst av «Det Høye Råd». Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på Generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

En felles teknisk granskningskommisjon besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie, Mauretania og områder av Vest-Sahara kontrollert av Marokko og POLISARIO.

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

På FNs 44. og 45. generalforsamling i 1989 ble det vedtatt en konsensusresolusjon om Vest-Sahara. I resolusjonsteksten ble det blant annet vist til enigheten mellom POLISARIO og Marokko om en folkeavstemning om områdets status. Samtalene mellom kong Hassan II og en POLISARIO-delegasjon ble hilst velkommen, og det ble uttrykt håp om at dialogen mellom partene fortsetter med sikte på at OAU og FNs felles bestrebelser kan gi fred i Vest-Sahara og stabilitet i regionen.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt.

Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme

måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemning om selvbestemmelse for Vest-Sahara. Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko. På 46. generalforsamling vedtok man et resolusjonsforslag som hilser Sikkerhetsrådets resolusjon 690 velkommen.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Budsjettet er på USD 180 millioner.

Iverksettelsen av operasjonen (D-dag) ble satt til 16 uker etter budsjettvedtaket, fra første uke av september 1991. Samme dag skulle den formelle våpenhvile i kraft. Folkeavstemningen skulle etter planen avvikles i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støtte operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen. Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området. I lys av denne utviklingen fremla Generalsekretæren et nytt opplegg for identifikasjon av velgere for Sikkerhetsrådet ved årsskiftet. Dessuten ble MINURSOs lederskap skiftet ut.

Situasjonen er fortsatt fastlåst. Generalsekretærens spesielle representant for Vest-Sahara, Yaqub-Khan, har foretatt undersøkelsesreiser i området uten at hans samtaler i Rabat og Alger har økt utsiktene til at FN kan bringe striden til en løsning. Yaqub-Khans plan nå er å søke å omgå hele manntallsproblematikken og heller konsentrere seg om en politiske garantier omkring utfallet av en folkeavstemning. Spørsmålet som vil falle inn under dette er mulighetene for delvis selvstyre for Vest-Sahara dersom Marokko vinner folkeavstemningen. Det er mulig at dette kan bety opptakten til en forhandlingsprosess mellom partene. I alle fall er FNs tidsplan nå sterkt forsinket, muligens ett år eller lenger.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN og man fant da å unne støtte forslaget. Det ble avholdt stemmeforklaring hvor man understreket at

Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonal overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

Norge ble sammen med 48 andre land bedt om å bidra med personell til MINURSO. Av øvrige nordiske land ble Finland anmodet om å bidra med en militær enhet. Regjeringen sa seg villig til å stille 10 sivile politifolk til disposisjon for MINURSO for en periode på 10 uker. Enheten skal inngå som en del av den sivile komponenten i MINURSO og vil ha som oppgave blant annet å støtte opp om repatrieringen av flyktninger i regi av UNHCR og overvåke valgprosessen.

FNs 48. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1993

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

Denne komiteen er nå slått sammen med Den spesielle politisk komité i en ny komité med betegnelsen Komiteen for spesielle politiske saker og avkolonisering, jfr omtale av spesielle politiske saker s. 71-81.

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrrets avskaffelse. (Dagsordenspunkt 117,118,119,120)

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komitéen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komité's arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen (dagsordenspkt. 118), og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN (dagsordenspkt 119).

Den aktuelle situasjonen

Plenumsdebatten om kolonispørsmål på 47. Generalforsamling var generelt sett preget av det positive som har skjedd for nasjonal frigjøring og selvstendighet i løpet av de siste årene.

Debatten ellers beveget seg hovedsakelig på det generelle plan, med få konkrete henvisninger til aktuelle problemområder. Av områder som likevel ble nevnt direkte og der forholdene fortsatt av flere talere ble betegnet som utilfredsstillende, var blant annet Ny-Kaledonia og Vest-Sahara.

Flere medlemsland ga imidlertid uttrykk for sterk misnøye med Kolonikomiteens arbeidsmetoder, og dennes faktiske posisjon som eneste premissleverandør ved forhandlingene om resolusjonene angående avkolonisering. USA fremholdt at man på amerikansk side hadde sett seg tvunget til å suspendere samarbeidet med Kolonikomiteen. Russland, som er medlem av komiteen, framholdt at

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1993.pdf>

man også på russisk silde vil revurdere støtten til komiteen dersom denne viderefører sin konfrontasjonspregete linje og unødvendige retorikk. Også andre vestlige og østeuropeiske stater påpekte at Kolonikomiteens tekster stort sett ikke gjenspeiler den faktiske utvikling, og ikke var egnet til å fremme de ikke-selvstyrte områdenes interesser.

På dagsorden for kolonispørsmålene gjenstår kun 18 territorier, hvorav de fleste er små øyer i Karibien og Stillehavet. Av områder som ble nevnt direkte og der forholdene fortsatt av flere talere ble betegnet som utilfredsstillende, var bl.a. N-Kaledonia og Vest-Sahara. Ellers poengterte flere av talerne de spesielle problemer de små øyområdene er utsatt for, særlig deres sårbarhet overfor økonomisk press og klimaendringer.

Som i tidligere år oppsto det replikkveksling i plenum mellom Portugal og Indonesia vedrørende situasjonen i Øst-Timor. Portugal viste til at området er gjenstand for ulovlig okkupasjon fra indonesisk side, og at det forekommer systematiske brudd på menneskerettighetene. Indonesia imøtegikk de portugisiske påstander, og viste til at det ville finne sted et utenriksministermøte i New York i 1992 mellom Portugal og Indonesia om saken. Øst-Timors status ble heller ikke på 47. Generalforsamling realitetsbehandlet.

Ved innledningen av 46. Generalforsamling var det blitt nedsatt en åpen arbeidsgruppe for å vurdere forslag vedrørende reform av komiteens arbeid. De nordiske landene var blant dem som framla reform- og rasjonaliseringsforslag. Forslagene ble imidlertid ikke tatt i betraktning ved behandlingen av avkoloniseringstekstene.

Behandlingen av Vest-Sahara spørsmålet fulgte mellom 1981 og 1991 et mønster som gjenspeilte uenigheten om løsningen av konflikten. Algerie la fram resolusjonsforslag som blant annet viste til tidligere OAU-vedtak og framholdt at bare direkte våpenhvileforhandlinger mellom Marokko og POLISARIO kunne føre fram til en løsning av konflikten. Forslagene oppfordret til gjennomføring av en folkeavstemning under overvåkning av OAU og FN. De algeriske forslagene ble vedtatt med økende støtte fra et stort flertall afrikanske og alliansefrie land.

I motsetning til foregående år, fremla formannen i 4. komite under 47. Generalforsamling en konsensus-resolusjon på vegne av partene. Denne teksten var blitt framforhandlet av Algerie og Marokko. I tidligere år var resolusjonsteksten blitt framlagt av Algerie og en rekke alliansefrie land uten forutgående konsultasjoner med Marokko. Resolusjonsforslag uttrykte støtte til FNs fredsbevarende operasjon for Vest-Sahara, MINURSO, og oppfordret partene til å samarbeide med Generalsekretæren i gjennomføringen av FN-planen og ble vedtatt uten votering.

Med hensyn til Ny-Kaledonia ble det på 47. Generalforsamling i likhet med de fire foregående år framlagt en konsensustekst fra Kolonikomiteen som oppfordret alle parter til å fortsette dialogen om Ny-Kaledonias framtid og avstå fra voldsbruk. Fra fransk side ble det i debatten gitt uttrykk for at man fremdeles hadde reservasjoner til gjeninnskrivningen av Ny-Kaledonia på listen over kolonier. Det ble deretter vist til arbeidet med å gjennomføre forskjellige sider ved Matignon-avtalen av 10. august 1988. I henhold til denne avtalen vil Ny-Kaledonias befolkning i 1998 ta endelig standpunkt til øygruppens fremtidige status. I mellomtiden har territoriet fått en større grad av selvstyre. Landene i det såkalte Forum for det sørlige Stillehavet erkjenner på sin side at det var blitt gjort enkelte framskritt, men fastholdt at befolkningens rett til selvbestemmelse måtte utøves i henhold til FNs praksis og prinsipper for avkolonisering. Det framlagte forslag ble vedtatt uten votering.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik dette er nedfelt i kolonierklæringen.

b) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk» (RASD) (Dagsordenspunkt 135)

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde vært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos annekasjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algerisk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algerisk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAU's medlemsland.

POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Algeries president siden 1979, Chadli Benjedid, ble da tvunget til å gå av og ble avløst av «Det Høye Råd». Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble

framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på Generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

En felles teknisk granskningskommisjon besøkte i november og desember 1987 Marokko, Algerie, Mauretania og områder av Vest-Sahara kontrollert av Marokko og POLISARIO.

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

På FNs 44. og 45. Generalforsamling ble det vedtatt en konsensusresolusjon om Vest-Sahara. I resolusjonsteksten ble det blant annet vist til enigheten mellom POLISARIO og Marokko om en folkeavstemning om områdets status. Samtalene mellom kong Hassan II og en POLISARIO-delegasjon ble hilst velkommen, og det ble uttrykt håp om at dialogen mellom partene fortsetter med sikte på at OAU og FNs felles bestrebelser kan gi fred i Vest-Sahara og stabilitet i regionen.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt.

Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemning om selvbestemmelse for Vest-Sahara. Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko. På 46. Generalforsamling vedtok man et resolusjonsforslag som hilser S-resolusjon 690 velkommen.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Budsjettet er på USD 180 millioner.

Iverksettelsen av operasjonen (D-dag) ble satt til 16 uker etter budsjettvedtaket, fra første uke av september 1991. Samme dag skulle den formelle våpenhvile i kraft. Folkeavstemningen skulle etter planen avvikles i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støtte operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen. Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området. I lys av denne utviklingen fremla Generalsekretæren et nytt opplegg for identifikasjon av velgere for Sikkerhetsrådet ved årsskiftet. Dessuten ble MINURSOs lederskap skiftet ut.

I den senere tid har man kunnet spore en viss bevegelse i spørsmålene om manntallskriterier og velgerregistrering. Med bakgrunn i S.res. 809 hadde Generalsekretærens spesielle utsending Yaqub-

Khan i mars i år konsultasjoner med partene for å få deres syn på en kompromissløsning. Under en reise til området i juni, presenterte Generalsekretær Boutros Ghali et slikt kompromissforslag til partene med reviderte kriterier for en manntallsløsning og for verifisering av hvem som oppfyller kriteriene. Det ble understreket at kriteriene i forslaget ikke var ment å identifisere noen nasjonal identitet, men utelukkende identifisere velgerkorpset. Marokko stilte seg positivt til forslaget, mens POISARIO hadde visse motforestillinger – dog uten å avvise forslaget. Begge parter har imidlertid ytret ønske om en tidlig folkeavstemning og at velgerregistreringen skulle gå etter planen.

En «Identification Commission» under MINURSO ble etablert i juni i år. Kommisjonen startet med velgerregistrering i Laoune og Tindouf, og skal om mulig avslutte forberedelsene til folkeavstemningen innen utgangen av året. I denne forbindelse nevnes at Generalsekretærens reise til området også var ment å understreke at FNs engasjement ikke kan være ubegrenset, og at planen for gjennomføring av folkeavstemningen måtte gjennomføres uten ytterligere forsinkelser.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de fremlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN og man fant da å unne støtte forslaget. Det ble avholdt stemmeforklaring hvor man understreket at Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

Under 47. Generalforsamling ble resolusjonen (47/25) om Vest-Sahara-spørsmålet vedtatt i Generalforsamlingen med konsensus. Resolusjonen uttrykte også nå klar støtte til FNs meklingsarbeid.

Norge ble sammen med 48 andre land bedt om å bidra med personell til MINURSO, og regjeringen har sagt seg villig til å stille 10 sivile politifolk til disposisjon for MINURSO for en periode på 10 uker. Enheten skal inngå som en del av den sivile komponenten i MINURSO og vil ha som oppgave blant annet å støtte opp om repatrieringen av flyktninger i regi av UNHCR og overvåke valgprosessen. Den første puljen med 30 politifolk ble utplassert i juni. Den norske kontingenten vil eventuelt bli utplassert på et senere tidspunkt.

FNs 49. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1994

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse. (Dagsordenspunkt 83, 84, 85, 86, 87, 88 og 116)

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komiteen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komités arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste år vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen, og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN.

Den aktuelle situasjonen

Debatten og resolusjonsforslagene om kolonispørsmål på 48. generalforsamling var generelt sett preget av at det har vært liten utvikling på dette området de siste årene og at det er generelt mindre interesse for emnet.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik dette er nedfelt i kolonierklæringen.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1994.pdf>

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD) (Dagsordenspunkt 123)

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algiersk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og avslår konsekvent å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAU's medlemsland.

POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktører i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på Generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt.

Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemning om selvbestemmelse for Vest-Sahara. Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Budsjettet er på USD 180 millioner.

Iverksettelsen av operasjonen og den formelle våpenhvilen samt folkeavstemningen skulle etter planen ha skjedd i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støtte operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen. Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området.

I den senere tid har man kunnet spore en viss bevegelse i spørsmålene om manntallskriterier og velgerregistrering. Under en reise til området i juni, presenterte Generalsekretær Boutros Ghali et slikt kompromissforslag til partene med reviderte kriterier for en manntallsløsning og for verifisering av hvem som oppfyller kriteriene. Det ble understreket at kriteriene i forslaget ikke var ment å identifisere noen nasjonal identitet, men utelukkende identifisere velgerne. Marokko stilte seg positivt til forslaget, mens POLISARIO hadde visse motforestillinger – dog uten å avvise forslaget. Begge parter har imidlertid ytret ønske om en tidlig folkeavstemning og at velgerregistreringen skulle gå etter planen. En «Identification Commission» under MINURSO ble etablert i 1993. Dette arbeidet pågår fortsatt.

Sikkerhetsrådet vedtok 29. mars 1994 res. 907 der det gis tilslutning til at identifikasjonskommisjonen skal fortsette sitt arbeid og starte registreringen av velgerne innen 30. juni i år. I tidsplanen som ligger til grunn for vedtaket tas det sikte på å avholde folkeavstemningen før utgangen av året. Dersom Generalsekretæren innen 15. juli rapporterer at avstemningen ikke kan holdes innen denne fristen, vil Sikkerhetsrådet igjen behandle saken.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Sahara-spørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de framlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN og man fant

da å unne støtte forslaget. Det ble avholdt stemmeforklaring hvor man understreket at Norge støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara.

Under den 48. Generalforsamling i fjor høst ble resolusjonen (48/49) om Vest-Sahara-spørsmålet vedtatt i Generalforsamlingen med konsensus. Resolusjonen uttrykte også nå klar støtte til FNs meklingsarbeid.

Norge har på anmodning fra FN sagt seg villig til å bidra med 10 sivile politifolk til disposisjon for MINURSO for en periode på 10 uker. Enheten skal inngå som en del av den sivile komponenten i MINURSO og vil ha som oppgave blant annet å støtte opp om repatrieringen av flyktninger i regi av UNHCR og overvåke valgprosessen. De norske politikontingenten er imidlertid foreløpig ikke blitt utplassert på grunn av manglende fremdrift i forberedelsene til folkeavstemningen. Etter fornyet initiativ i Sikkerhetsrådet i mars 1994, fikk Norge en anmodning om å stille 5 politimenn til disposisjon så snart som mulig. Dette har vi svart positivt på.

FNs 50. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1995

VII. SAKER SOM BEHANDLES I 4. KOMITE

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og andre tilknyttede spørsmål. (Dagsordenspunkt 88, 89, 90, 91)

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det nedsatt en komité – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komitéen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komités arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste årene vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

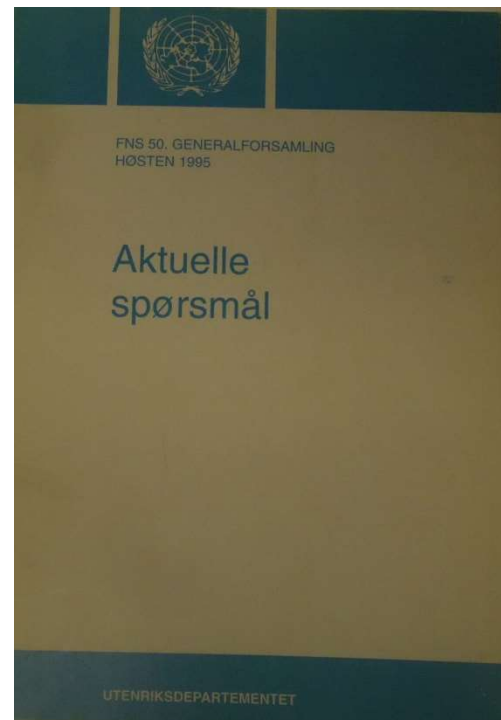
I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen, og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN.

Den aktuelle situasjonen

Debatten og resolusjonsforslagene om kolonispørsmål på 49. generalforsamling var generelt sett preget av at det har vært liten utvikling på dette området de siste årene og at det er generelt mindre interesse for emnet.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik dette er nedfelt i kolonierklæringen.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1995.pdf>

b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974, fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (Polisario) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algiersk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og har konsekvent avslått å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland. POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktørene i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt. Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemningen om selvbestemmelse for Vest-Sahara. Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Budsjettet er på USD 180 millioner. Iverksettelsen av operasjonen og den formelle våpenhvilen samt folkeavstemningen skulle etter planen ha skjedd i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støtte operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen. Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området.

I den senere tid har man kunnet spore en viss bevegelse i spørsmålene om manntallskriterier og velgerregistrering. Under en reise til området i juni 1993, presenterte Generalsekretær Boutros Ghali et slikt kompromissforslag til partene med reviderte kriterier for en manntallsløsning og for verifisering av hvem som oppfyller kriteriene. Det ble understreket at kriteriene i forslaget ikke var ment å identifisere noen nasjonal identitet, men utelukkende identifisere velgerne. Marokko stilte seg positivt til forslaget, mens POLISARIO hadde visse motforestillinger – dog uten å avvise forslaget. Begge parter har imidlertid ytret ønske om en tidlig folkeavstemning og at velgerregistreringen skulle gå etter planen. En «Identification Commission» under MINURSO ble etablert i 1993. Dette arbeidet pågår fortsatt.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Saharaspørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de framlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN, da Norge støttet forslaget. I stemmeforklaringen understreket Norge at en støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Under den 48. generalforsamling i fjor høst ble resolusjonen (48/49) om Vest-Sahara-spørsmålet vedtatt i Generalforsamlingen med konsensus. Resolusjonen uttrykte også nå klar støtte til FNs meklingsarbeid.

Norge har på anmodning fra FN sagt seg villig til å bidra med 10 sivile politifolk til MINURSO for en periode på 10 uker. Enheten skal inngå som en del av den sivile komponenten i MINURSO og vil ha som oppgave blant annet å støtte opp om repatrieringen av flyktninger i regi av UNHCR og overvåke

valgprosessen. De norske politikontingenten er imidlertid foreløpig ikke blitt utplassert på grunn av manglende fremdrift i forberedelsene til folkeavstemningen. Etter fornyet initiativ i Sikkerhetsrådet i mars 1994, fikk Norge en anmodning om å stille 5 politimenn til disposisjon så snart som mulig. Dette har vi svart positivt på.

FNs 51. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1996

VII. Saker som behandles i 4. komité

- a) Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og andre tilknyttede spørsmål. (Dagsordenspunkt 88, 89, 90, 91)

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det nedsatt en komite – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komiteen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av Komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komité's arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene.

Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste årene vært behandlet i Koloni-komiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen, og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN.

Den aktuelle situasjonen

Debatten og resolusjonsforslagene om kolonispørsmål på 50. generalforsamling var generelt sett preget av at det har vært liten utvikling på dette området de siste årene og at det er generelt mindre interesse for emnet.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik dette er nedfelt i kolonierklæringen.

- b) Vest-Sahara – Den demokratiske arabiske Sahara-republikk

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974 fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-07-07/fnsporsmal1996.pdf>

Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (POLISARIO) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde vært sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos annekasjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algerisk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Måltrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algersk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og har konsekvent avslått å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAU's medlemsland. POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid. Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktørene i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk gransknings-kommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt. Sikkerhetsrådet

vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemningen om selvbestemmelse for Vest-Sahara.

Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Iverksettelsen av operasjonen og den formelle våpenhvilen samt folkeavstemningen skulle etter planen ha skjedd i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støttet operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen.

Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området.

En «Identification Commission» under MINURSO ble etablert i 1993. Mot slutten av 1995 ble det imidlertid klart at det ikke var mulig å oppnå enighet mellom partene om grunnlaget for velgeridentifiseringen, og arbeidet stoppet helt opp. Mot denne bakgrunn vedtok Sikkerhetsrådet 29 mai i år å suspendere identifikasjonsprosessen i Vest-Sahara inntil videre. FN vil imidlertid fortsatt ha et politisk nærvær i området. Utsiktene for gjennomføring av valg i Vest-Sahara er nå høyst usikre.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Saharaspørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de framlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten. Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN, da Norge støttet forslaget. I stemmeforklaringen understreket Norge at en støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Under 48. generalforsamling ble resolusjonen (48/49) om Vest-Sahara-spørsmålet vedtatt i Generalforsamlingen med konsensus. Resolusjonen uttrykte også nå klar støtte til FNs meklingsarbeid.

Norge har bidratt med to sivile polititjenestemenn til MINURSO. FN avsluttet imidlertid nærværet av sivilpoliti i 1996 i lys av at det ikke var grunnlag for å fortsette arbeidet med velgeridentifisering og valgforberedelse.

FNs 52. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1997

VI. Saker som behandles i 4. komité

5. Kolonispørsmål. Gjennomføringen av erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og andre tilknyttede spørsmål. (Dagsordenspunkt 89-92)

Generalforsamlingens 4. komite behandler spørsmål vedrørende ikke-selvstyrte områder og tilsynssystemet. Generalforsamlingen vedtok i 1960 en resolusjon (1512 (XV)) som inneholdt en erklæring om kolonistyrets avskaffelse (FNs kolonierklæring), som blant annet gikk ut på at tilsyns- og koloniområder skulle gis uavhengighet snarest.

Høsten 1961 ble det nedsatt en komite – Kolonikomiteen – for å påse at erklæringen ble gjennomført og komme med anbefalinger og forslag til Generalforsamlingen vedrørende koloniene. Komiteen består av 24 medlemmer. Etter at Norge trakk seg ut av Komiteen i 1991, er det ingen vestlige medlemmer igjen. Norge har deltatt aktivt i en rekke arbeidsgrupper med sikte på å innføre reformer i 4. komité's arbeid. Kolonikomiteen møter i New York i tiden utenom FNs generalforsamling. Den sender spesielle sendelag for å undersøke forholdene i de enkelte koloniområdene. Nærmere 40 ikke-selvstyrte områder med en samlet befolkning på ca. 30 millioner mennesker har i de seneste årene vært behandlet i Kolonikomiteen. Folketallet for en rekke territoriers vedkommende er mindre enn 10 000 innbyggere. Det dreier seg for det meste om øyer i Det karibiske hav, Atlanterhavet og Stillehavet.

I tillegg til utviklingen i de enkelte koloniområdene drøfter Kolonikomiteen også problemer av mer generell karakter som ikke selv-styrte områder står ovenfor slik som utenlandske, økonomiske interesser som hindrer gjennomføringen av kolonierklæringen, og gjennomføringen av kolonierklæringen i FNs særorganisasjoner og andre internasjonale organisasjoner tilknyttet FN.

Den aktuelle situasjonen

Debatten og resolusjonsforslagene om kolonispørsmål på 51. generalforsamling var generelt sett preget av at det har vært liten utvikling på dette området de siste årene og at det er generelt mindre interesse for emnet. Drøftelser mellom Kolonikomiteen og administrasjonsmaktene brakte imidlertid enighet om en omforent tekst som omhandler en rekke mindre, ikke-selvstyrte områder. Denne enigheten avløste en debatt som gjennom flere år har vært preget av politiserte standpunkter og få konkrete resultater. Det er håp om at denne tilnærmingen vil kunne gjøre det mulig å nå fram til enighet om flere av de kontroversielle spørsmålene innenfor dette området.

Norges holdning

Norge har støttet erklæringen om kolonistyrets avskaffelse og går inn for prinsippet om uavhengighet og selvstendighet. Når det gjelder mange av de små territoriene uten eget eksistensgrunnlag, synes ikke alltid selvstendighet å være det beste alternativ. I slike tilfeller bør territoriets fremtidige status baseres på prinsippet om folkets selvbestemmelsesrett slik dette er nedfelt i kolonierklæringen.

Last ned relevante sider her:
<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1997.pdf>

a) Vest-Sahara – «Den demokratiske arabiske Sahara-republikk»

Vest-Sahara er et område på 226 000 kvadratkilometer i det nordvestlige Afrika. Folketallet ble ved den sist avholdte folketellingen i 1974 fastslått til 76 000. Tallet er meget usikkert og omstridt. Frigjøringsbevegelsen Frente Popular para la Liberacion de Saguia el-Hamra y Rio de Oro (POLISARIO) hevder at det ligger vesentlig høyere, og i de senere år har det funnet sted en ikke ubetydelig tilflytting av marokkanere. En stor del av befolkningen er nomader. Området var tidligere en spansk koloni, kjent som Spansk Sahara.

I 1976 erklærte POLISARIO territoriet for selvstendig stat under navnet Den demokratiske arabiske Sahara-republikk (RASD). Spania trakk seg like etter ut, men området ble umiddelbart annektert av Marokko og Mauritania, som etter avtale delte det mellom seg. Etter at POLISARIOs fortsatte kamp hadde tært for sterkt på Mauritanias ressurser, inngikk landet i 1979 en fredsavtale med POLISARIO og ga opp sin del av området. Nå ble også denne delen straks annektert av Marokko og innlemmet som en marokkansk provins.

POLISARIO har fortsatt sin væpnede motstandskamp mot Marokkos anneksjon fra sitt hovedkvarter i Tindouf på algirsk side av grensen, hvor det også er en betydelig konsentrasjon av flyktninger. Marokko har imidlertid gradvis maktet å etablere militær kontroll over alt det vesentlige av territoriet ved bygging av forsvarsmurer langs Vest-Saharas grense mot Algerie og Mauritania. Muren består av en to meter høy jordvoll med vaktposter, beskyttet av minefelter og elektronisk overvåkningsutstyr. Målrettede angrep på muren, som POLISARIO gjennomfører fra tid til annen, kan nå bare skje fra algirsk eller mauretansk territorium.

POLISARIOs hovedstøttespiller har vært Algerie. Marokko har tradisjonelt ansett Algerie som den reelle motparten og har konsekvent avslått å forhandle direkte med POLISARIO. 72 land har anerkjent RASD, blant dem mer enn halvparten av OAUs medlemsland. POLISARIO har gradvis fått redusert sin finansielle og politiske støtte fra Algerie. Dette ble forsterket etter kuppet som fant sted i januar 1992. Det nye regimet har inntatt en lavere profil i forhold til POLISARIOs motstandskamp, og synes mer innstilt på å få et godt forhold til nabostaten Marokko.

Behandlingen i FN og OAU

Allerede i 1967 erklærte Generalforsamlingen at befolkningen i Vest-Sahara har krav på selv å få bestemme over territoriets framtid.

Etter at Spania trakk seg ut av området, har Marokko og Algerie vært de ledende aktørene i den diplomatiske tautrekkingen i FN. Tradisjonelt har de lagt fram konkurrerende og motstridende resolusjonsforslag i Generalforsamlingen. Parallelt med FN-behandlingen har også Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU) gjort store anstrengelser for å komme fram til en forhandlingsløsning. Da RASD i 1984 ble innvalgt som medlem i OAU, meldte Marokko seg ut i protest og erklærte at FN nå alene måtte påta seg å løse konflikten. Det ble framholdt fra marokkansk side at det var inkonsekvent av OAU å gi RASD adgang til organisasjonen som selvstendig stat før den planlagte folkeavstemningen hadde klarlagt befolkningens ønsker.

Siden 1983 er det hvert år blitt fremlagt en resolusjon om Vest-Sahara på generalforsamlingen. Delvis er den blitt vedtatt ved konsensus, og delvis ved votering. Innholdet i resolusjonen har i de senere år gjennomgående uttrykt støtte til Generalsekretærens meklingsarbeid og OAU-formannens beslutning om å sende en felles teknisk granskningskommisjon til Vest-Sahara.

Den aktuelle situasjonen

Marokko og POLISARIO godtok i 1988 Generalsekretærens fredsplan, som blant annet forutsetter avholdelse av en folkeavstemning om områdets framtidige status og inneholder bestemmelser om våpenhvile og tilbaketrekking av partenes styrker.

I januar 1990 utnevnte FNs Generalsekretær sveitseren J. Manz om sin spesielle representant for Vest-Sahara, og de tekniske forberedelsene til folkeavstemningen ble igangsatt. Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1990 resolusjon 658 som gikk inn for at Generalsekretæren skulle sende en teknisk kommisjon til området for å vurdere de praktiske og finansielle aspekter ved gjennomføringen av en folkeavstemning under overvåkning av FN. Kommisjonen besøkte området i august 1990. I april 1991 fremla Generalsekretæren en rapport for Sikkerhetsrådet hvor han presenterte kostnadsoverslag og varighet for en FN-overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Samme måned vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 690 om opprettelsen av en FN-operasjon kalt MINURSO for å overvåke folkeavstemningen om selvbestemmelse for Vest-Sahara.

Formålet med folkeavstemningen er å la Sahara-folket få velge mellom selvstendighet og innlemmelse av territoriet i Marokko.

MINURSO består av en militær enhet, en identifikasjons-kommisjon for fastsettelse av manntall, en valgkommisjon samt en politienhet. Iverksettelsen av operasjonen og den formelle våpenhvilen samt folkeavstemningen skulle etter planen ha skjedd i januar/februar 1992. Fra første øyeblikk støtte operasjonen på en rekke problemer, noe som har forsinket folkeavstemningsplanen. Manntallskriteriene har vært det mest sentrale stridsspørsmål, fordi de kan bli bestemmende for folkeavstemningens utfall. Den opprinnelige FN-planens utgangspunkt var den spanske folketellingen av 1974. Ifølge POLISARIO kunne den spanske listen utvides med noen tusen navn for å bli komplett. Marokko krevde derimot tilføyelse av inntil 170.000 personer bosatt i Marokko, etterfølgere av Sahara-folk som hadde utvandret fra området.

En «Identification Commission» under MINURSO ble etablert i 1993. Mot slutten av 1995 ble det imidlertid klart at det ikke var mulig å oppnå enighet mellom partene om grunnlaget for velgeridentifiseringen, og arbeidet stoppet helt opp. Mot denne bakgrunn vedtok Sikkerhetsrådet 29 mai i år å suspendere identifikasjonsprosessen i Vest-Sahara inntil videre. FN vil imidlertid fortsatt ha et politisk nærvær i området. Utsiktene for gjennomføring av valg i Vest-Sahara er nå høyst usikre. Som følge av stillstanden i fredsprosessen har MINURSO i løpet av 1996 og 1997 blitt betydelig redusert, og kostnadene ved operasjonen er redusert med over 40%. I et forsøk på å bringe fredsprosessen over i en ny fase har Generalsekretæren utnevnt tidligere utenriksminister James Baker som sin personlige representant i regionen. Bakers mandat åpner for å se på behovet for endringer i bosettingsplanen med sikte på å bryte den fastlåste situasjonen i forhandlingene mellom partene.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent POLISARIO eller RASD. Vest-Saharaspørsmålet anses primært som et afrikansk problem som bør løses av disse land selv. Norge, sammen med et flertall av de vestlige land, har i FNs generalforsamling tidligere avstått ved avstemningene over de framlagte resolusjonsforslag ut fra ønsket om å forholde seg nøytral i konflikten.

Fra norsk side ble det gjort unntak de årene resolusjonen uttrykte klar støtte til det meklingsarbeid som pågår i FN, da Norge støttet forslaget. I stemmeforklaringen understreket Norge at en støtter prinsippet om folkenes rett til selvbestemmelse og følgelig forslaget om en internasjonalt overvåket folkeavstemning i Vest-Sahara. Under 48. generalforsamling ble resolusjonen (48/49) om Vest-

Sahara-spørsmålet vedtatt i Generalforsamlingen med konsensus. Resolusjonen uttrykte også nå klar støtte til FNs meklingsarbeid.

Norge har bidratt med to sivile polititjenestemenn til MINURSO. Den sivile politienheten, som ble ledet av obl. Jan H. Kleven, Norge, er avviklet, og Norge har etter 31. mai 1997 ikke hatt deltakere i MINURSO.

FNs 53. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1998

II. Saker som behandles direkte i plenum.

16. Konflikten i Vest-Sahara

Bakgrunn

Det 267 000 kvadratkilometer store området kjent som Vest-Sahara var under spansk kolonistyre fra begynnelsen av dette århundret. I 1957 og 1960 ble ulike deler av området krevet av hhv. Marokko og Mauretania, begge nylig uavhengige stater. I begynnelsen av 1970-årene begynte sporadiske aksjoner for uavhengighet fra Spania og Spania besluttet å trekke seg ut av området i 1975. Etter tilbaketrekkingen okkuperte imidlertid Mauretania og Marokko hver sin del av området. Da Mauretania sluttet fred med uavhengighetsbevegelsen Polisario, som har base i og støtte fra Algerie, rykket Marokko inn i også disse områder.

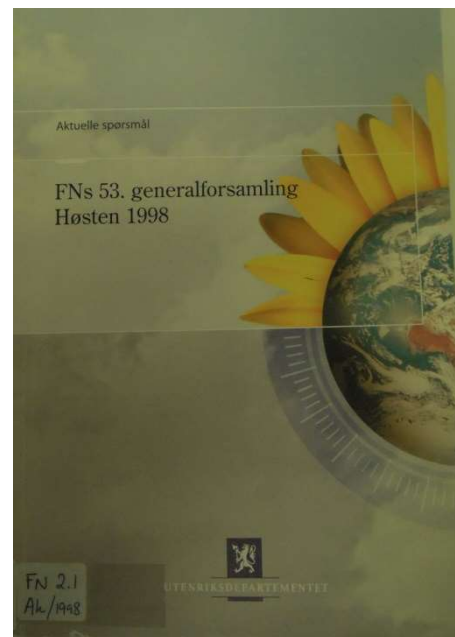
I 1975 avgav Den internasjonale domstol i Haag en kjennelse om at både Marokkos og Mauritania's krav på området ikke hadde relevans for de opprinnelige innbyggeres krav på selvstyre. I 1976 proklamerte Polisario den selvstendige republikk Vest-Sahara – staten er siden anerkjent av rundt 70 land. En fredsplan FN lanserte for området i 1988 foreslo at det skulle holdes en folkeavstemning i Vest-Sahara over spørsmålet om uavhengighet eller offisiell tilknytning til Marokko og i 1990 ble en våpenhvile basert på denne plan undertegnet. FNs sikkerhetsråd vedtok året etter res. 690 som inneholder bestemmelser om prosedyrer og avtaler mellom partene frem til folkeavstemningen. FNs misjon for Folkeavstemningen i Vest-Sahara – MINURSO – ble etablert med både militære styrker og sivile deltakere, herunder en tropp politifolk. Norge deltok i styrken.

Den aktuelle situasjon

Planen er imidlertid ikke gjennomført. Uenighet om registrering av velgere til folkeavstemningen har ved jevne mellomrom torpedert gjennomføringen og det har vært trefninger mellom Marokko og Polisario også etter våpenhvilen. Som følge av stillstand i prosessen ble også MINURSO sterkt redusert. I 1997 lyktes det FNs spesialutsending James Baker III å få partene til forhandlingsbordet og til å enes om en fremdriftsplan for å få avholdt folkeavstemningen i desember 1998. MINURSO ble bygget noe opp igjen, og består nå av drøyt 400 personer som omfatter soldater, militærobservatører og sivile politiobservatører. Norge deltar med to polititjenestemenn. Velgerregistreringen har imidlertid vist seg å være problematisk og det er kommet til forsinkelser i forhold til den opprinnelige fredsplan.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent Vest-Sahara. Norge støtter opp under forsøkene for å få en fredelig løsning basert på de avtaler som er inngått mellom partene for å gjennomføre planen om en folkeavstemning om områdets status.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1998.pdf>

FNs 54. GENERALFORSAMLING - HØSTEN 1999

II. Saker som behandles direkte i plenum.

18. Konflikten i Vest-Sahara

Bakgrunn

Det 267 000 kvadratkilometer store området kjent som Vest-Sahara var under spansk kolonistyre fra begynnelsen av dette århundret. I 1957 og 1960 ble ulike deler av området krevet av henholdsvis Marokko og Mauretania, begge nylig uavhengige stater. Etter sporadiske aksjoner for uavhengighet besluttet Spania i 1975 å trekke seg ut av området med den følge at Marokko og Marokko okkuperte hver sin del av det. Da Mauretania sluttet fred med uavhengighetsbevegelsen Polisario, som har base i og støtte fra Algerie, okkuperte Marokko hele Vest-Sahara.

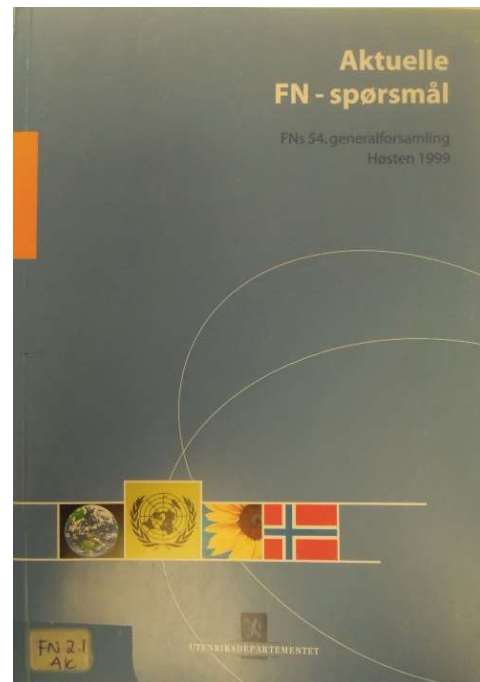
I 1975 avgav Den internasjonale domstol i Haag en kjennelse om at både Marokkos og Mauritanias krav på området ikke hadde relevans for de opprinnelige innbyggeres krav på selvstyre. I 1976 proklamerte Polisario den selvstendige republikk Vest-Sahara – staten er siden anerkjent av ca. 70 land. FN foreslo i 1988 at det skulle holdes en folkeavstemning i Vest-Sahara over spørsmålet om uavhengighet eller offisiell tilknytning til Marokko. I 1990 ble en våpenhvile basert på FNs fredsplan undertegnet. FNs sikkerhetsråd vedtok året etter res. 690 som inneholder bestemmelser om prosedyrer og avtaler mellom partene fram til folkeavstemningen. FNs sendelag for folkeavstemningen i Vest-Sahara – MINURSO – ble etablert med både militære styrker og sivile deltakere, herunder en tropp politifolk. Norge deltok i styrken.

Den aktuelle situasjon

Fredsplanen er ennå ikke gjennomført. Uenighet om registrering av velgere til folkeavstemningen har ved jevne mellomrom torpedert gjennomføringen. Som følge av stillstanden i prosessen ble MINURSO sterkt redusert. I 1997 lyktes det FNs spesialutsending James Baker III å enes om en framdriftsplan med sikte på en folkeavstemning i desember 1998. MINURSO ble bygget delvis opp igjen, og består nå av drøyt 400 militære- og politiobservatører. Norge deltar med to polititjenestemenn. Det er oppstått nye forsinkelser i forhold til den opprinnelige framdriftsplanen på grunn av uavhengighet om grunnlaget for velgerregistreringen.

Norges holdning

Norge har ikke anerkjent Vest-Sahara, men støtter opp under forsøkene på å få en fredelig løsning. En slik løsning må være basert på de avtaler som er inngått mellom partene for å gjennomføre en folkeavstemning angående områdets status.

Last ned relevante sider her:

<http://vest-sahara.no/files/dated/2017-06-30/fnsporsmal1999.pdf>